

קרן נתיב

נתיב קרן הפנסיה של
פועלי ועובדי מפעלי
משק ההסתדרות בע"מ

דוחות כספיים ביניים
ליום 30 בספטמבר
2023

עמיתים

תוכן עניינים

2.....	כללי	.1
2.....	אירועים והתפתחויות בתקופת הדוח	.2
2.....	הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה	2.1
2.....	שיפור במצב האקטוארי	2.2
2.....	הסכמים קיבוציים	2.3
3.....	קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)	2.4
4.....	פס"ד קרן הפרמיה	2.5
5.....	סיוע ממשלתי וגירעון אקטוארי	.3
6.....	כרית ביטחון לקרנות	.4
7.....	תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה	.5
7.....	מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה	5.1
9.....	תיאור הסביבה העסקית	.6
9.....	סקירה מאקרו כלכלית	6.1
12.....	השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה -	6.2
12.....	חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, הנחיות ודרישת דיווח:	6.3
13.....	תוצאות הפעילות	.7
13.....	נכסים נטו לפני סיוע (במיליוני ש"ח)	7.1
14.....	התחייבויות (במיליוני ש"ח)	7.2
15.....	דוח הכנסות (הפסדים) (במיליוני ש"ח)	7.3
16.....	דוח הוצאות (באלפי ש"ח)	7.4
17.....	ניתוח השקעות	7.5
17.....	איזון אקטוארי בקרנות	7.6
17.....	ההתחייבות האקטוארית	7.7
17.....	שכר ממוצע במשק (שמ"ב)	7.8
17.....	אופן חישוב הסיוע לקרנות	7.9
18.....	העלאת גיל פרישה לנשים	7.10
19.....	סיוע ממשלתי	7.11
20.....	תשואות קרנות הפנסיה (נומינלי ברוטו)	.8
20.....	תשואה נומינלית ברוטו של קרנות הפנסיה	8.1
22.....	השפעת גורמים חיצוניים	.9
22.....	אירועים והתפתחויות לאחר תקופת הדוח	.10
22.....	בקורות ונהלים	.11

1. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם.

מטרת קרנות הפנסיה הוותיקות היא לספק ביטחון סוציאלי לעמיתים. הממשלה החליטה בחודש מרס 1995 על סגירתן של הקרנות להצטרפות עמיתים חדשים החל מיום 1.4.1995, בין היתר, בשל גירעונות עצומים שהצטברו בהן.

בשנת 2003 חוקקה הכנסת תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), במסגרתו הוסף לחוק הפיקוח פרק ז'1, אשר החיל תכנית הבראה בקרנות הפנסיה הוותיקות. בהתאם להוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח (סעיף 78ז), מינה המפקח על הביטוח מנהל מיוחד לקרנות, וקבע להן תקנון אחיד (סעיף 78ט לחוק), אשר הוראותיו החליפו את תקנוני הפנסיה של הקרנות ביום 1.10.2003. אין לקרנות כולן הן גופים ללא כוונת רווח. כל משאביהן משמשים לתשלום קצבאות לעמיתים ולהוצאות התפעול. אין לקרנות הון עצמי, וכל כספיהן הם כספי העמיתים והגמלאים שהופקדו במשך שנים רבות והפירות שאלה הניבו, וכן כספי סיוע ממשלתי שהן מקבלות בהתאם לפרק ז'1 לחוק הפיקוח.

2. אירועים והתפתחויות בתקופת הדוח**2.1 הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה**

הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023 כוללים את השפעת המעבר ממנגנון של רכישת אגרות חוב מיועדות בתשואה ריאלית שנתית של 4.86% לתקופה של 15 שנים, למנגנון הבטחת תשואה ריאלית שנתית של 5.15% לתקופה של 5 שנים וזאת החל מיום 1 באוקטובר 2022 (להרחבה בנושא המעבר למנגנון הבטחת תשואה ראה דוח מנהל מיוחד ליום 31 בדצמבר 2022). ביום 1 בנובמבר 2022 נתקבלה לראשונה ממדינת ישראל הבטחת תשואה על נכסים מנוהלים בסך 141 מיליון ש"ח, באחת מבין שמונה הקרנות וזו גם היתרה למועד הדיווח.

2.2 שיפור במצב האקטוארי

ליום 30 בספטמבר 2023, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות אקטוארית. הגירעון המצרפי לפני סיוע של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר נכון ליום 30 בספטמבר 2023, עמד על סך של 178.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של 205.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022. הקיטון בגירעון בשיעור של כ-13.1% נובע בעיקרו מעלית וקטור הריביות ומהתשואה על הנכסים. השיפור במצב האקטוארי מתבטא בירידה בהיקף השימוש של הקרנות בכרית הביטחון מסך של 28.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022 (כ-56% מתקרת הכרית) לסך של 8.2 מיליארד ש"ח (כ-17% מתקרת הכרית) נכון למועד הדיווח.

2.3 הסכמים קיבוציים

בהמשך לחתימה על הסכמים קיבוציים בקרנות מבטחים, קג"מ, בנין וחקלאים בשנת 2022, חתמה גם קרן מקפת ביום 19 בפברואר 2023, על הסכם קיבוצי עם ההסתדרות הכללית וועדי העובדים של הקרן. עיקרי ההסכמות בהסכמים אלה מתייחסים בין היתר לתוספות שכר, הסדרי פרישה, שינויים ארגוניים, הטמעת טכנולוגיות חדשות וכניסה לפעילויות חדשות.

2.4 קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

ההסדר התחיקתי להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות המעוגן בפרק ז' לחוק הפיקוח, קובע, בין היתר, כי שיעורי דמי הגמולים המשולמים על ידי המעסיקים והעובדים לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, עליהן נמנית גם קופת הפנסיה לעובדי הדסה (להלן: "הקרן" או "קרן הפנסיה"), יועלו באופן הדרגתי החל משנת 2004 ואילך, בשיעור כולל של 3% ביחס לשיעור דמי הגמולים ששולמו ב"מועד הקובע" (30 באפריל 2003) ובחלוקה שווה בין העובד למעסיק (1.5% + 1.5%).

בפועל, הסתדרות מדיצינית הדסה (להלן: "הדסה") העלתה את שיעור דמי הגמולים המנוכים משכר עובדיה ב-1.5%, אך לא העלתה את חלקה (חלק המעסיק) החל משנת 2004, ובפועל אף הפחיתה את שיעורם.

עד שנת 2003, עמד חלקה של הדסה בדמי הגמולים על 14.33%. במקום להגדיל את תשלומיה לשיעור של 15.83% מהשכר, כמתחייב מהוראות הדין, הקטינה הדסה את תשלומיה ל-13.5% מהשכר המבוטח.

נוכח התנהלות זו, נוצר חוסר בשיעור של 2.33% בין דמי הגמולים שאמורה הדסה לשלם לקרן הפנסיה לפי הוראות הדין לבין דמי הגמולים המשולמים על ידה בפועל. לכן, קרן הפנסיה הגישה בשנת 2006 תביעה כנגד הדסה בנושא זה.

בשל התחייבות שנתנה בעבר הדסה לפעול להשלמת דמי הגמולים הנתרים, ככל שתחויב בהליך המשפטי, ולנוכח קיומו של אותו הליך, חושבו עד כה זכויות העמיתים בהנחה שכלל דמי הגמולים יועברו לקרן.

נציין כי הודעה מתאימה נמסרת לעמיתים בתלושי הפנסיה וזאת בנוסח הבא:

"לתשומת ליבך: סכומי הפנסיה המשולמים לך החל ממועד פרישתך אינם סופיים ועלולים להשתנות לנוכח תשלומי דמי גמולים מופחתים שהעבירה הדסה לקרן הפנסיה בעד עובדיה החל משנת 2004. יצוין, כי קרן הפנסיה הגישה תביעה כנגד הדסה המתבררת בבית הדין האזורי לעבודה להעברת מלוא דמי הגמולים כקבוע בהוראות הדין. בשל התחייבות שנתנה בעבר הדסה לפעול להשלמת דמי הגמולים הנתרים, ככל שתחויב בהליך משפטי, ולנוכח קיומו של ההליך המשפטי, חושבו עד כה זכויות העמיתים בהנחה שכלל דמי הגמולים יועברו לקרן. לפיכך, ככל שתתקבל התביעה והדסה לא תשלים את מלוא דמי הגמולים הנתרים, או אם תיקבע קביעה אחרת המשליכה על יכולת גביית דמי הגמולים הנתרים במלואם, משמעות הדבר תהיה הפחתה בנכסי הקרן, אשר תשליך על זכויות העמיתים בקרן ועל גובה סכומי הפנסיה ששולמו וישולמו לך."

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2014, נקלעה הדסה להליכי חדלות פירעון, אשר עיכבו את בירורו של ההליך המשפטי, ובמקביל העמידו בספק ממשי את יכולתה של הדסה להשלים את דמי הגמולים המתחייבים לפי הוראות הדין, וזאת החל משנת 2004. לנוכח הליכי חדלות הפירעון, לא העבירה הדסה לקרן את תשלום דמי הגמולים בעד עמיתה בחודש ינואר 2014.

ביום 22 במאי 2014 אישר בית המשפט המחוזי את תכנית ההבראה והסדר הנושים בעניינה של הדסה, ובהתאם בוטל צו הקפאת ההליכים שניתן במסגרת אותו הליך. בהתאם להוראות הסדר הנושים, סילקה הדסה את חוב דמי הגמולים לקרן עבור חודש ינואר 2014 למעט שיעור של 2.33% מדמי הגמולים שמצוי במחלוקת בין הצדדים. בעקבות ביטולו של צו הקפאת ההליכים, חודש ההליך בבית הדין לעבודה בנוגע לתביעת הקרן כנגד הדסה.

ביום 3 בינואר 2019 ניתן פסק דינו של בית הדין האזורי בירושלים. בהתאם לפסק הדין, התביעה התקבלה, ונקבע כי היה על הדסה להגדיל את הפרשותיה לקרן הדסה בהתאם לחוק הפיקוח החל משנת 2004, כך שהחל משנת 2007 ואילך שיעורן היה אמור להגיע לסך של 22.83% משכר עובדיה. כמו כן, הדסה חוייבה בתשלום הוצאות של כ-400 אלף ש"ח לקרן הפנסיה.

ביום 6 ביוני 2019 הוגש ערעור מטעם הדסה וביום 10 ביוני 2019 הוגשה בקשה מטעם הדסה לעיכוב ביצוע פסק הדין.

ביום 18 במאי 2023 ניתן פס"ד בבית הדין הארצי הדוחה את הערעור ומאשר את פסק דינו של בית הדין האזורי. הדסה חויבה בהוצאות בסך של 40,000 ש"ח לקרן ובסך של 15,000 ש"ח למדינה. בעקבות מתן פסק הדין, הקרן פועלת לשם גביית החוב ולאכיפת התשלומים השוטפים והעתידיים של דמי הגמולים מצד הדסה, שמוערכים בסכום כולל של כ-227.5 מיליון ש"ח.

בית הדין הארצי המליץ לצדדים בפסק דינו להידבר ביניהם במגמה להגיע לפתרון מוסכם. בהתאם לכך, החל מ"מ"ב בין הצדדים.

2.4 קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%) (המשך)

להדסה עומדת האפשרות להגיש עתירה לבית הדין הגבוה לצדק כנגד פסק הדין של בית הדין הארצי. בהתאם להלכה הפסוקה של בית משפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, הוא אינו יושב כערכאת ערעור על פסקי דין של בתי הדין לעבודה ובמקרה של עתירות כנגדם הוא יתערב בהם אך ורק במקרים חריגים, אם נמצא כי מתקיימים שני תנאים מצטברים: קיומה של טעות משפטית-מהותית בהחלטה, וקיומם של שיקולי צדק, המחייבים התערבות שיפוטית.

כאמור, הקרן פועלת לגביית דמי הגמולים החסרים, אך מאחר שנכון למועד הדוח לא קיימת ודאות באשר לגבייתם, טרם נרשמה הכנסה בדוחות הכספיים בגין סכומים אלו ודמי הגמולים העתידיים לא נכללו בחישוב ההתחייבות האקטוארית כפי שנרשמה במאזן הקרן.

2.5 פס"ד קרן הפרמיה

ארגון גמלאי אגד והעומד בראש הארגון, הגישו במהלך חודש נובמבר 2015, תביעה לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב (ס"ע 10661-11-15) נגד קרן הגמלאות של אגד (הקרן) והמפעל (אגד). בתביעתם דרשו התובעים לקבוע כי ההפרשות והצבירה בגין רכיב הפרמיה הממוצעת הן כספי קרן הפנסיה לכל דבר ועניין, לרבות בנוגע לסובסידיה הממשלתית בשל אגרות חוב מיועדות, חישובים אקטואריים, עדכון תשלומים לפי מדד המחירים לצרכן וכן גביית דמי ניהול. לחילופין, וככל שהסעד הראשון יידחה, דרשו התובעים לחייב את אגד להשלים את הכספים החסרים בחשבון הפרמיה הממוצעת וכן לחייב את קג"א לחדול מגביית דמי הניהול השוטפים תוך השבת דמי הניהול שנגבו על ידה בעבר.

אגד הגישה כתב הגנה וטענתה העיקרית במסגרתו היתה כי הכספים בקרן הפרמיה הם חלק בלתי נפרד מקרן הפנסיה והתשלום בעד פרמיה ממוצעת הוא חלק מהפנסיה בקרן הפנסיה, וכי יש לחייב את הקרן במלוא החבות בגין רכיב זה.

הקרן הגישה כתב הגנה במסגרתו הובאה עמדת הקרן כי חשבון הפרמיה הממוצעת לא היה מעולם חלק מקרן הפנסיה אלא פעל מחוץ לקרן הפנסיה ובנפרד ממנה וכי בין הצדדים לתביעה קיים מעשה בית דין בעניין זה; כי אגד מימנה כל השנים עד 2004 את התשלומים לגמלאים בגין פרמיה ממוצעת וחדלה לעשות כן באופן חד-צדדי חרף התנגדות הקרן; כי אגד התחייבה בעבר להשלים את החסר בחשבון הפרמיה, ככל שיחסר, ובחלוף שנים אחדות התנערה מהתחייבות זו; כי בכל מקרה אין להשית על קרן הפנסיה תשלומים בגין הפרמיה הממוצעת; וכי בשל הגירעון בחשבון הפרמיה נקטה צעד מינורי של אי הצמדת התשלום לגמלאים, שמשמעותה באותו מועד היתה שחיקה בשיעור של 1.8% מסכום התשלום לגמלאים; וכי יש צורך לנקוט בצעדים נוספים, כפי שיראה בית הדין לנכון על מנת להביא את החשבון לאיזון.

במסגרת ההליך המשפטי הוגשה עמדה של הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, אשר תמכה בעמדת הקרן.

שמיעת ההוכחות הסתיימה בחודש אוקטובר 2018. ביה"ד קבע מועדים להגשת סיכומים ובד בבד, ביקש מן הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון והצדדים להיפגש ולנסות לאתר פתרון כולל לעניין הפרמיה הממוצעת באופן שייתר מתן פסק דין בהליך. מגעים כאמור עם רשות שוק ההון ואגף התקציבים לא הניבו פתרון כלשהו. ביום 30 בדצמבר 2020 ניתן פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה בו נדחתה התביעה תוך קבלת מלוא עמדתה של הקרן.

ארגון הגמלאים הגיש ערעור על פסק הדין בבית הדין הארצי לעבודה ביום 31 בינואר 2021. לאחר דיון בערעור, במהלכו המליץ ביה"ד הארצי לארגון הגמלאים ולאגד לנהל מ"מ כיצד להסדיר את פעילות הסדר הפרמיה הממוצעת באופן שיייתן מענה לקשיים ולגירעון הקיים בחשבון, התקיימו מגעים בין הצדדים שלא העלו דבר.

במסגרת דיון נוסף שהתקיים לגבי הערעור ביום 3 ביולי 2023, התברר כי אין בסיס להסדר פשרה ועל כן נקבע כי בית הדין הארצי ייתן פסק דין בערעור.

ביום 14 באוקטובר, 2023 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בערעור. בית הדין הארצי אישר את קביעות בית הדין האזורי לפיהן הסדר הפרמיה אינו ולא היה חלק מהפנסיה התקנונית ולא נכלל בתקנון הפנסיה. נקבע, כי זהו הסדר חיצוני שנוהל עשרות שנים בדרך לא דרך ושיש להסדירו. נקבע, כי בעניין דמי הניהול שנגבים על ידי הקרן בעד שירותי הניהול והשלמות יוחזר הדיון לבית הדין האזורי.

3. סיוע ממשלתי וגירעון אקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי בסך 78.3 מיליארד ש"ח צמוד למדד המחירים לצרכן של דצמבר 2003 ונושא ריבית שנתית בשיעור של 4%. במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגירעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על שוק ההון.

מעת לעת מתקבל מהאוצר מכתב בנושא "תזרים מזומנים לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר" הכולל לוח תזרים מזומנים מעודכן של הסיוע הממשלתי הישיר בהתאם למצבן האקטוארי של הקרנות המשקף את האמור לעיל בעניין חלוקת הסיוע בין הקרנות הוותיקות שבהסדר.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגירעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגירעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון. רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן: "רשות שוק ההון") פרסמה ביום 3 למרס 2015 הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגירעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון, רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגירעון המוצג במאזן.

על פי הוראות התקנון, אם הגירעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל התחייבויות של הקרן, או ככל שיווצר גירעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת לפיה ככל שגירעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגירעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היונם של תשלומים והכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחנת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גירעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

ליום 30 בספטמבר 2023, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטוח, הקרנות מאוזנות אקטוארית.

4. כרית ביטחון לקרנות

בנוסף לסיוע הממשלתי המפורט בפרק 3 לעיל ועל מנת להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות.

על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק. במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 10טו78, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה.

בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות הוותיקות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש שבין:

- גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
- גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגירעון ולא תיצור עודף.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן ליום 30 בספטמבר 2023 של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון, בהנחה שהסכומים מתוך כרית הביטחון ישולמו כנגד התשלומים השוטפים של הקרנות, מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 46,747 מיליון ש"ח, מתוך סכום זה נרשם סך של כ- 8,176 מיליון ש"ח בדוחות הכספיים של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך האיזון האקטוארי שלהן, דהיינו שימוש בכ- 17% מהכרית ליום 30 בספטמבר 2023 לעומת כ- 56% ליום 31 בדצמבר 2022.

בהתאם לקבוע בסעיף 10טו78(ג) לחוק, מחשבים את סכום הכרית באופן הבא:

(א) צבירת העבר- סעיפים קטנים (1) עד (4) קובעים את אופן החישוב של הסכום שהצטבר משנת 2009 ועד מועד המאזן, של הגירעון שנוצר בשל ההפרש בין ריבית חסרת סיכון לבין ריבית שנתית צמודה למדד של 4% ובגין אותה התקופה. צבירת העבר מכרית הביטחון, נכון ליום המאזן, עומדת על סך של 70,219 מיליון ש"ח.

(ב) צבירת העתיד- סעיף קטן (5) קובע את אופן החישוב של הסכום שייצבר בגין העתיד, מהשנה שלאחר שנת המאזן ועד מימוש מלוא התחייבויות הקרנות לעמיתיהן.

(ג) סעיף קטן (6) קובע את אופן החישוב של קיזוז הסכומים שיתקבלו במסגרת מימוש כרית הביטחון. נכון למועד המאזן, טרם התקבל סכום כלשהו במסגרת מימוש כרית הביטחון. הסכומים אמורים להתקבל לאחר אזילת נכסי הקרנות וכנגד התשלומים לעמיתים.

סכום הכרית שנרשם בדוחות הכספיים הוא הנמוך מבין שלושת אלה:

גובה הגירעון 8,175 מיליון ש"ח, תקרת כרית הביטחון 46,747 מיליון ש"ח והסכומים בגין צבירת העבר 70,219 מיליון ש"ח בצירוף צבירת העתיד, כהגדרתם לעיל.

5. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה**5.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה**

שמונה הקרנות הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל משנת 2003.

5.1.1 פירוט הקרנות**קרנות מאגדות כחברות בע"מ**

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)
 קרן הגמלאות המרכזית על עובדי הסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
 קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ (בניהול מיוחד)
 קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)
 נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)

קרנות מאגדות כאגודות שיתופיות

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
 קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
 קרן הביטוח והפנסיה של פועלי בניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

5.1.2 מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.
 בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

5.1.3 ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר.
 הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, הינם מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים.
 הוועדה מונתה החל מיום 16 בספטמבר 2019 וכהונתה הוארכה בשנת 2022 עד לחודש ספטמבר 2025.

חברי ועדת המנהלה:

יו"ר הוועדה - מר דרור יעקובסון
 חברת ועדת - גברת ג'קי סטרומינגר
 חבר ועדה - פרופ' זיו רייך

5.1.4 ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור. בשנת 2022 הוחלט לאחד את שתי ועדות ההשקעה והתקבל אישור הממונה לכך.

ועדת ההשקעות המאוחדת החלה את תפקידה ביום 4.12.2022 ולהלן רשימת החברים:

ועדת השקעות מאוחדת של קרנות הפנסיה וקופות גמל:

מתאריך 14.12.22

יו"ר הוועדה ונציג חיצוני מר יואל נווה

נציגה חיצונית – גב' מיכל נוי

נציג חיצוני – מר דודו זקן

נציג חיצוני- מר דרור נגל

נציג חיצוני - מר אורי קויאטק

נציג חיצוני- מר איציק בצלאל

המנהל המיוחד - אפי סנדרוב

5.1.5 ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הוועדה - מר איתן השחר.

חבר ועדה - מר יוסי בהיר.

¹ הקרנות הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

6. תיאור הסביבה העסקית**6.1 סקירה מאקרו כלכלית****הכלכלה העולמית**

לפי התחזית המעודכנת של קרן המטבע הבינלאומית, הצמיחה העולמית בשנת 2023 צפויה להסתכם בכ-3.0%, לעומת 3.5% שנרשמה בשנה קודמת. בשנת 2024 צפויה התמנתות נוספת בצמיחה העולמית לרמה של 2.9%. באשר לכלכלות המפותחות, המשק האמריקאי רושם התפתחויות נאות ולפי האינדיקטורים שהתפרסמו ברבעון השלישי של השנה נראה כי הוא לא עומד בפני מיתון. מנגד, אירופה דווקא מפתיעה לרעה כאשר המלחמה המתרחשת באוקראינה ואיתה מחירי האנרגיה הגבוהים ממשיכים להקשות על הפעילות. בקרב המשקים המתעוררים, בולטות לרעה הן סין, שלא מצליחה להתמודד עם מגזר הנדל"ן הקורס, כאשר התחזית היא לצמיחה של 3% בלבד השנה ורוסיה שכלכלתה צפויה להתכווץ השנה ב-2.1%, תוך הדרדרות של היצוא, מפאת הסנקציות.

החשש ממשבר במערכת הבנקאות האמריקאית והגלובלית נסוג ברבעון השלישי, אך אי ודאות באשר למסגרות הפיסקליות בארה"ב הביאו לכך שהאוצר האמריקאי איבד את דירוג החוב המושלם, לאחר שסוכנות הדירוג Fitch הפחיתה את רמת החוב למשק ל-"AA+", מ-"AAA". למרות שמדדי האינפלציה הראו התמתנות במהלך הרבעון השלישי, עדיין חלק ממדדי הליבה (מנוכים בסעיפים תנודתיים) הציגו עמידות עקב התייקרויות הנמשכות בענפי השירותים.

לאור זאת, הבנקים המרכזיים החשובים בעולם המשיכו לנקוט במדיניות מרסנת במהלך הרבעון השלישי של השנה, תוך שהם מתקרבים למיצוי התהליך. הבנק המרכזי האמריקאי בחר להעלות את הריבית ב-0.25% רק במועד ההחלטה הראשון, מתוך 2 מועדי החלטה. הריבית הרשמית של ה-Fed הייתה בסוף הרבעון בטווח של 5.25% עד 5.50% ונראה כי תיוותר בטווח זה גם בהמשך השנה. הבנק המרכזי האירופי, ה-ECB, העלה את הריבית ב-0.25% בכל פעם, ב-2 החלטות הריבית, במהלך הרבעון ובסופו הגיעה לרמה של 4.5%. באנגליה, הועלתה הריבית ב-0.25% במהלך הרבעון וכעת הריבית ניצבת ברמה של 5.25%.

מדדי המניות המרכזיים בעולם ירדו ברבעון השלישי לעומת עליות שערים שנרשמו בישראל. שער החליפין של הדולר והאירו לתאריך המאזן הינו 3.82 ו-4.05 בהתאמה, פיחות רבעוני של כ-3.4% כנגד הדולר ושל כ-0.9% כנגד האירו.

הפעילות הכלכלית במשק

הפעילות הכלכלית ברבעון השלישי של השנה התאפיינה במגמות דומות לאלו של הרבעון השני, אך מעט מתונות יותר. רמת הפעילות נותרה גבוהה, כאשר אינדיקטורים במשק מציגים מגמות מעורבות. קצב ההתרחבות החודשי של המדד המשולב של בנק ישראל בחודשיים הראשונים של הרבעון השלישי היה נמוך מזה שנרשם ברבעון השני. החולשה המרכזית במשק מגיעה בעיקר מהצרכן אשר צמצם מאד את הצריכה השוטפת ואת הצריכה של מוצרים בני קיימא, כגון: רכישת דירות.

מחירי הדירות במשק נמצאים במגמת התקררות. בחודשים יולי ואוגוסט 2023 (חישוב דו-חודשי) נרשמה ירידה של 0.4% במחירי הדירות, לעומת המחיר הממוצע בחודשים יוני ויולי 2023. למעשה, בכל אחד מ-5 החודשים האחרונים נרשמה ירידה במחירי הדירות. ב-12 החודשים האחרונים התייקרו מחירי הדירות ב-0.8% בלבד. בין היתר, רמת הריבית הגבוהה והעליה ברמת אי הודאות יביאו לידי כך ששוק הדיור ימשיך להצטנן בחודשים הקרובים.

לאחר תקופת המאזן, בראשית הרבעון הרביעי (ב-7/10/23) פרצה מלחמה בגבול עזה ("חרבות ברזל"). זאת, לאחר התקפת פתע על ישראל שלוחתה בירי ובכניסה של מחבלים לשטחי המדינה. צה"ל גייס כ-360 אלף אנשי מילואים (הגיוס הגדול ביותר מאז קום המדינה) ופתח במתקפה צבאית על הרצועה. במקביל פונו ישובים בקרובים לאיזורי העימות, הן בדרום והן בצפון. אין ספק, כי למלחמה תהיה השפעה שלילית חזקה על הפעילות הכלכלית ברבעון האחרון של השנה וככל שתימשך. בין היתר עקב הגיוס המאסיבי של חיילי מילואים שהוציא, הלכה למעשה, חלק משמעותי מהעובדים משוק העבודה (כ-8% מסך של כ-4.4 מיליון מועסקים) דבר הצפוי להביא לפגיעה בפעילות המשק ודחיה של הוצאה פרטית.

נציין שבעבר, המשק הישראלי התמודד בצורה טובה עם אירועים צבאיים וחזר לפעילות מלאה בפרק זמן קצר. יתר על כן, המלחמה פרצה כאשר תנאי הרקע של המשק טובים ולראיה רמת החוב של ישראל נמוכה (כ-60% מהתוצר) וגם הגירעון הממשלתי נמוך. לפי ההערכה המעודכנת של מחלקת המחקר של בנק ישראל, המלחמה תגרע בין 0.5% ועד 1.0% מקצב צמיחת התוצר בכל אחת מהשנים 2023 ו-2024. הפגיעה צפויה להתבטא בהעמקת החולשה של הצריכה הפרטית, בשל הירידה בביקוש לצריכה ומגבלות בצד ההיצע. לפיכך, לפי בנק ישראל שיעור הצמיחה השנה צפוי להסתכם ב-2.3% וב-2024 ב-2.8%. הכלכלן הראשי במשרד האוצר פרסם במחצית השנייה של נובמבר תחזית לפיה המשק יצמח ב-2023 בשיעור של 2% וב-2024 ב-1.6% (תרחיש מרכזי), לפי תרחיש זה, השלב האינטנסיבי של הלחימה יסתיים ברבעון הראשון של 2024, אך שגרת הלחימה תימשך במהלך כל 2024. במקרה ששגרת המלחמה תתארך, עלולה הצמיחה ב-2024 להסתכם ב-0.2% בלבד (תרחיש התאוששות איטית).

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

ברבעון השלישי של השנה עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.7% (קצב של 2.8% במונחים שנתיים), לעומת 1% ברבעון השני. שיעור זה היה המתון ביותר מאז הרבעון האחרון של שנת 2021 והדבר בהחלט מעודד. המחירים במשק ברבעון הנדון הושפעו מהתייקרויות של מוצרים ושירותים שונים כגון: שכר דירה, מים, בנזין וביטוח לרכב. לעומת זאת, מחירי המזון רשמו ברבעון הוזלה, לאחר תקופה ארוכה של התייקרויות. מראשית השנה עלה מדד המחירים לצרכן ב-2.9%.

ב-12 החודשים האחרונים, עד ספטמבר, עלה מדד המחירים לצרכן ב-3.8%, לעומת 0.7% ברבעון השלישי (כ-2.8% במונחים שנתיים). בהשפעת האינפלציה המתמתנת בישראל ובדומה לעצירת הריסון המוניטרי בארה"ב, גם בישראל הוחלט ב-2 החלטות הריבית האחרונות להותיר את הריבית ללא שינוי, ברמה של 4.75%. אין ספק שמדובר במגמה חיובית אך יחד עם זאת, יש לזכור שגורם הסיכון המרכזי לחזרה לתוואי יציבות המחירים ואולי להפחתת ריבית במשק הוא פיחות השקל כנגד המטבעות המרכזיים ובראשם הדולר, אשר משפיע על מחירי המוצרים המיובאים.

בהמשך לאמור לעיל, לאחר תקופת המאזן ועם פרוץ המלחמה פעל בנק ישראל בנמרצות בכדי לייצב את השווקים הפיננסיים ואת שוק האשראי. בין היתר, הודיע על תוכניתו למכירה של 30 מיליארד דולר וגם הצהיר שמדיניותו בתקופה הקרובה תכונן בעיקר לשם הפחתת אי הוודאות בשווקים הפיננסיים.

המדיניות הפיסקלית

לאחר אישור חוק התקציב ל-2023 בחודש מאי, החלה הממשלה לפעול במחצית השנייה של הרבעון השני ובהמשך גם ברבעון השלישי, בהתאם לחוק החדש. בסיכום הרבעון השלישי של השנה נרשם בפעילות הממשלה גירעון בסך של 10.8 מיליארד ש"ח לעומת גירעון של 7.4 מיליארד ש"ח ברבעון השני ועודף של 1.3 מיליארד ש"ח, ברבעון המקביל אשתקד.

ברבעון השלישי הסתכמו הוצאות הממשלה בשוק המקומי ב-116.7 מיליארד ש"ח, לעומת 114 מיליארד ש"ח ברבעון השני. מנגד, ההכנסות המקומיות של הממשלה נמצאות בירידה והסתכמו ב-108 מיליארד ש"ח ברבעון השלישי, לעומת 109 מיליארד ש"ח ברבעון השני ו-113 מיליארד ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

העליה בגירעון נובעת מחד, מגידול בהוצאות הממשלה ומאידך מירידה בהכנסות במספר ענפים מרכזיים כגון: נדל"ן למגורים, היי-טק ושוק ההון.

בנוסף המלחמה שפרצה ברבעון האחרון של השנה כאמור לעיל, תפגע משמעותית בפעילות הכלכלית של המשק וכתוצאה מכך תירשם מחד פגיעה בהכנסות המדינה ממיסים ועליה בהוצאות המדינה מאידך שיובילו לעליה חדה בגירעון החודשי. הימשכות המערכה עלולה להביא לגירעון ממשלתי ניכר גם בראשית 2024. לפי ההערכה של מחלקת המחקר של בנק ישראל, אשר מתחשבת בהשפעת המלחמה על תוואי הוצאות וההכנסות במשק, בשנת 2023 צפוי הגירעון הממשלתי להגיע לכדי 2.3% מהתוצר ובשנת 2024 ל-3.5% מהתוצר. בהתאם לכך, עלות המלחמה תהיה כ-3% מהתוצר, שהם במקורב ל-60 מיליארד ש"ח.

שוק העבודה

שוק העבודה במשק הוסיף להיות הדוק וקרוב לרמת תעסוקה מלאה גם ברבעון הנוכחי. שיעור התעסוקה במשק ברבעון השלישי של השנה היה גבוה ביחס לתקופה שקדמה למשבר הקורונה. ניתן להניח כי האינפלציה במשק, עליית הריבית בשנה האחרונה והתייקרות ההלוואות ובראשן המשכנתאות, הביאה לידי כך שישראלים רבים שבים לשוק העבודה, על מנת להתמודד עם עלויות המחיה המאמירות.

בנוסף אי הודאות הכלכלית מביאה לכדי שינויים בשוק העבודה ולמבנה המועסקים בו. לאחרונה, ישנה עליה במספר העובדים בתחום המכירות (שלהם שכר בסיסי נמוך) וירידה של מספר השכירים בתחום ההיי-טק (שלהם שכר בסיסי גבוה).

השכר הממוצע למשרת שכיר של עובדים ישראלים בחודש אוגוסט 2023 (בניכוי עונתיות) עמד על 12,910 ש"ח, גבוה ב-1.1% מרמתו ביוני (סוף הרבעון השני) וגבוה ב-5.9% מרמתו בדצמבר 2022. מספר משרות השכיר באוגוסט של עובדים ישראלים (בניכוי עונתיות) היה כ-3.99 מיליון איש עליה קלה לעומת סוף הרבעון השני (3.98 מיליון), אך ירידה קלה לעומת דצמבר 2022 (4.02 מיליון).

השוקים הפיננסיים בעולם ובישראל

האינדיקטורים שפורסמו במהלך הרבעון השלישי של השנה בארה"ב ובמיוחד במחצית השנייה של הרבעון העצימו את ההערכה כי מחד, הכלכלה האמריקאית תצליח את תקופת הריסון של ה-Fed ללא מיתון ומאידך, הריבית הדולרית תיוותר ברמה גבוהה תקופה ממושכת יותר (מדיניות מוניטרית מסוג "higher for longer"), מאשר העריכו בראשית השנה.

כך, בסיכום הרבעון השלישי של השנה ירד מדד ה-Dow Jones ב-2.6%, ה-S&P 500 איבד 3.6% וה-Nasdaq איבד כ-4.1%. המדד המרכזי האירופאי, ה-Euro Stoxx 50 ירד ב-5.1%. מנגד, מדד תל אביב 35 רשם ברבעון הנדון עליה של 5.5%, וזאת בניגוד למגמות העולמיות. מראשית השנה עלה מדד ה-S&P 500 ב-11.7%, לעומת מדד ת"א 35 שעלה ב-2.7% בלבד.

בזירת המט"ח, ערכו של דולר האמריקאי, כנגד סל המטבעות שלו (ה-DXY) עלה ב-3.2% (התחזקות של הדולר), במהלך הרבעון השלישי של 2023. מראשית השנה ועד סוף הרבעון השלישי הוא עלה ב-2.6%. בישראל, נמשכה היחלשות השקל כנגד המטבעות המרכזיים ברבעון השלישי, בדומה למגמות שנרשמו במחצית הראשונה של השנה. במהלך הרבעון, פוחת השקל בשיעור של 3.4% כנגד הדולר האמריקאי וב-0.9% כנגד האירו. בתשעת החודשים הראשונים של השנה פוחת השקל כנגד הדולר האמריקאי והאירו ב-8.7% וב-8.0% בהתאמה. שער החליפין של הדולר והאירו לתאריך המאזן, הינו 3.82 ו-4.05 בהתאמה.

נציין כי, לאחר מועד המאזן המשיכו לעלות מדדי המניות המרכזיים בחו"ל. לעומתם רשמו מדדי המניות המרכזיים בארץ ירידה, על רקע המלחמה ועליית המתיחות במזרח התיכון תוך חשש שזו תתרחב לזירות נוספות. לפרטים נוספים בדבר היערכות החברה והשפעות המלחמה על תוצאות הפעילות ראה פרק 10 להלן.

6.2 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה -

בהמשך לפרסום חוק שירות מידע פיננסי, התשפ"ב ("החוק") וחוזר גופים מוסדיים 2023-9-5 "חוזר הוראות למקורות מידע פיננסי שהם גופים מוסדיים", ביום 18.10.23 פורסמו הטיטוטות הבאות:

- **טיטוטת תקנות שירות מידע פיננסי** (סייגים לחובת מתן הגישה למידע פיננסי), התשפ"ד-2023 – בהתאם להוראות החוק, המהווה את עיקר הרפורמה לבנקאות פתוחה, גוף מוסדי יידרש למסור מידע אודות אשראי שנתן ללווה, למי שיפנה, בהרשאת הלווה לגוף המוסדי. מטרת החוק היא לאפשר לשקיפות מידע שתשפר את הנגישות לאשראי במשק. החוק קבע כי מידע אודות לווים פרטיים יימסר החל מחודש נובמבר ומידע אודות לווים שהם תאגידים יימסר החל מחודש מאי. התיקון בטיוטה מבקש להחריג את הקרנות הוותיקות מתחולת החוק כאמור, וזאת בנימוק שעמית הקרנות הוותיקות ממילא אינם זכאים על פי הוראות הדין לנייד את כספיהם לקופה אחרת. כמו כן, בנוגע לקרנות הוותיקות שבהסדר, ההוצאות התפעוליות הכרוכות ביישום הוראות החוק ממומנות מכספי העמיתים, ולא על חשבון החברה המנהלת.
- טיטוטת צו שירות מידע פיננסי (דחיית יום התחילה של החוק לעניין מקור מידע שהוא גוף מוסדי או בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי), התשפ"ד-2023, במסגרתה מוצע לדחות את יום התחילה לעניין סל המידע על אודות אשראי של מקור מידע שהוא גוף מוסדי כך, שיום התחילה כאמור בסעיף 79(ב)(4)(א) לחוק לעניין גופים שאינם תאגידים יהיה ביום 14 במאי 2024 (במקום יום 14 בנובמבר 2023), ויום התחילה כאמור בסעיף 79(ב)(4)(ב) לעניין חשבונות של תאגידים, יהיה ביום 15 בנובמבר 2024 (במקום יום 14 במאי 2024). כאמור, אם תאושר הטיטטה לעיל והוראות החוק לא תחולנה על קרן וותיקה, ממילא הדחייה לא תהיה רלוונטית.

6.3 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, הנחיות ודרישת דיווח:

- פרסום חוזר גופים מוסדיים 2023-9-7 "הוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לשעת חירום – אוקטובר 2023 (מיום 23.10.23) - החוזר פורסם בשל המלחמה והוא כולל תיקונים של מספר חוזרי ממונה שנועדו להתאים את עבודת הגופים למצב, ומרביתם נוגעים לדחיית מועדי תחילה של הוראות שונות כגון – פרסום הדוח הכספי, דחיית כניסתן לתוקף של חלק מהוראות חזור מבנה אחיד (למשל, דיווח של מעסיק עם מס' עובדים נמוך), חובת התכנסות דירקטוריון באופן פיסי, ואי הכללת השיחות למוקד הטלפוני במניין השיחות המחושבות לצורך בחינת העמידה בזמני השירות.
- פרסום הנחיות הממונה לגופים המוסדיים מיום 17.10.2023 הכוללות דגשים והנחיות לאופן הפעולה של הגופים המוסדיים בתקופה הקרובה, ביחס לשירות הניתן למבוטחים ולחוסכים ולהיבטים התפעוליים של הגופים, לרבות התייחסות להיבטים של ניהול סיכונים, היבטי סייבר והונאות.
- בהתאם לדרישת הממונה על שוק ההון מיום 8 באוקטובר 2023 מידי שבוע מועבר דיווח שבועי לממונה לעניין סטטוס הפעילות במצב חירום – הכולל דיווח נתונים לעניין פעילות שוטפת, כוח אדם וספקים.

7. תוצאות הפעילות

7.1 נכסים נטו לפני סיוע (במיליוני ש"ח)

סעיף	ספטמבר 2023	התפלגות נכסים	ספטמבר 2022	התפלגות נכסים	דצמבר 2022	התפלגות נכסים	% השינוי 09.2023 12.2022
רכוש שוטף *	7,309	3.2%	6,566	2.9%	9,218	4.0%	(20.7%)
אג"ח מיועדות ²	86,145	38.0%	91,176	40.3%	89,576	39.1%	(3.8%)
ניירות ערך לא סחירים	33,116	14.6%	28,696	12.7%	28,422	12.4%	16.5%
ניירות ערך סחירים	79,520	35.1%	80,053	35.4%	81,743	35.6%	(2.7%)
פיקדונות והלוואות	18,773	8.3%	18,400	8.1%	18,390	8.0%	2.1%
מקרקעין	294	0.1%	274	0.1%	297	0.1%	(1.1%)
הבטחת תשואה להשלמת תשואה	27	0.0%	-	-	34	-	(20.1%)
נכסים אחרים (כולל סיוע גיל הפרישה לנשים)	4,494	2.0%	4,903	2.2%	4,706	2.1%	(4.5%)
התחייבויות פיננסיות	(3,182)	(1.4%)	(3,856)	(1.7%)	(3,016)	(1.3%)	5.5%
סך הכל	226,496	100%	226,212	100%	229,370	100%	(1.3%)

* מזה חוב אגד לטווח ארוך בסך כ 173 מיליון ש"ח.

2 שיעור האחזקה באג"ח מיועדות בשווי הוגן.

7.2 התחייבויות (במיליוני ש"ח)

סעיף	ספטמבר 2023	ספטמבר 2022	דצמבר 2022	אחוז שינוי ספטמבר 2023 דצמבר 2022
התחייבויות צבורות	378,390	410,320	403,761	(6.3%)
התחייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפויים להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידים	6,262	8,756	5,774	8.5%
סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות	384,652	419,076	409,535	(6.1%)
סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון	(8,175)	(35,816)	(28,249)	(71.1%)
סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבגינם הקרן תהיה זכאית להבטחת תשואה וצפויה להשקיע בהן בעתיד	(16,124)	(13,668)	(15,145)	6.5%
אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי	(133,857)	(143,379)	(136,771)	(2.1%)
סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי	226,496	226,213	229,370	(1.3%)
סעיף	ספטמבר 2023	ספטמבר 2022	דצמבר 2022	אחוז שינוי ספטמבר 2023 דצמבר 2022
יתרת גרעון בסוף תקופת המאזן הקודמת (לפני סיוע)	(205,890)	(275,877)	(275,877)	(25.4%)
התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות	(7,918)	(6,130)	(646)	+
השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון	34,888	66,048	73,119	(52.3%)
שינויים אחרים בהנחות ובשיטות	-	(4,961)	(2,486)	-
יתרת גרעון בסוף תקופת המאזן	(178,920)	(220,920)	(205,890)	(13.1%)

7.3 דוח הכנסות (הפסדים) (במיליוני ש"ח)

סעיף	ינואר עד ספטמבר 2023	ינואר עד ספטמבר 2022	אחוז שינוי ספטמבר 2023 ספטמבר 2022
ממזמנים ושווי מזמנים	358	359	-
מאג"ח מיועדות	(97)	(10,619)	+
מניירות ערך אחרים שאינם סחירים	3,057	15	+
סך הכל מניירות ערך שאינם סחירים	2,961	(10,604)	+
מאג"ח סחירות	(954)	(6,605)	+
ממניות סחירות	4,749	(6,118)	+
סך הכל מניירות ערך סחירים	3,795	(12,723)	+
מפיקדונות והלוואות	1,554	140	+
ממקרקעין ורכוש קבוע	3	6	-
הבטחת המדינה להשלמת תשואה	(7)	0	-
הכנסות אחרות	35	14	+
סך הכל	8,699	(22,807)	+

7.4 דוח הוצאות (באלפי ש"ח)

הוצאות הנהלה וכלליות

סעיף	ינואר עד ספטמבר 2023	ינואר עד ספטמבר 2022	גידול (קיטון)	אחוז שינוי
שכר ונלוות ^א	82,237	87,779	(5,541)	(6.3%)
שינוי בהתחייבות להטבות לעובדים ^א	290	(63,888)	64,178	+
סך הכל שכר ^א	82,527	23,891	58,637	+
הוצאות תפעול	44,590	24,062	20,528	85.3%
הוצאות - חטיבת המחשוב	37,881	41,718	(3,837)	(9.2%)
סך הכל הוצאות ^א	164,998	89,671	75,328	84.0%
השתתפות בהוצאות ודמי ניהול מקופות גמל	(13,891)	(13,904)	13	(0.1%)
סך הכל הוצאות נטו	151,107	75,766	75,341	99.4%

סך ההוצאות לתקופה הסתכמו בכ- 151.1 מיליון ש"ח לעומת 75.8 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד, גידול של כ- 75.3 מיליון ש"ח. בנטרול השפעות חד פעמיות כמפורט להלן, סך ההוצאות לתקופה הסתכמו בכ- 151.1 מיליון ש"ח לעומת 150.9 מיליון ש"ח, גידול של כ- 0.2 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד.

השפעות חד פעמיות:

1. הוצאות שכר

הקיטון בהוצאות שכר ונלוות נובע משני גורמים עיקריים:
 א. ממעבר מבסיס מזומן לבסיס צבירה. השפעת השינוי הייתה גידול בהוצאות של כ- 3.1 מיליון ש"ח.
 ב. משינוי מדיניות חשבונאית שבוצע ברבעון השני 2022 ומתייחס לחישוב ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים לאחר פרישה, חופשה ותוכניות הטבה אחרות לזמן ארוך כך שההתחייבויות הועמדה על ערכה האקטוארי. השפעת השינוי הייתה קיטון בהוצאות השכר בסך של כ- 60.8 מיליון ש"ח. לפרטים נוספים ראה דוח מנהל מיוחד ליום 30 בספטמבר 2022.

הוצאות שכר בנטרול השפעות חד פעמיות עלו ב- 0.9 מיליון ש"ח.

2. הוצאות תפעול

הוצאות התפעול כולל חטיבת המחשוב, בנטרול ההשפעה החד פעמית של המעבר מרישום הוצאות מבסיס מזומן לבסיס צבירה והוצאות מיוחדות בסך 17.4 מיליון ש"ח, ירדו בכ- 0.7 מיליון ש"ח.

7.5 ניתוח השקעות

- יתרת הנכסים ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בכ- 226.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 229.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, קיטון בשיעור של כ- 1.3%. הקיטון בנכסים נובע בעיקר ממימוש השקעות לצורך מימון תשלומים לעמיתים בסך של כ- 11.6 מיליארד ש"ח ובקיזוז הכנסות משוק ההון בסך 8.7 מיליארד ש"ח הנובעות מהעליה במדדי מניות חו"ל ובשערי החליפין של הדולר.
- יתרת אגרות החוב המיועדות ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בכ- 86.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 89.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, קיטון בשיעור של כ- 3.8%. שנובע מתשלומי ריבית מפירעון בסך של כ- 3.3 מיליארדי ש"ח ועליה בריבית ההיוון. אגרות החוב המיועדות מהוות כ- 38.0% מסך הנכסים,
- יתרת ניירות ערך שאינם סחירים ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בכ- 33.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 28.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול בשיעור של כ- 16.5%. הגידול נובע בעיקר מ- 3 מיליארד ש"ח רווח הנובע בעיקרו מהעליה במדדי מניות חו"ל ובשערי החליפין של הדולר מביצוע השקעות נטו של כ- 1.6 מיליארד ש"ח. ניירות ערך שאינם סחירים מהווים כ- 14.6% מסך הנכסים, שיעורם מההכנסה הינו כ- 35.3% ותרומתם לרווח הינו כ- 1.4%.
- יתרת אגרות חוב ממשלתיות סחירות ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בכ- 39.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 37.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול של כ- 5.8% שנובע בעיקר קניות נטו בסך 2.6 מיליארדי ש"ח אגרות חוב ממשלתיות סחירות מהוות כ- 17.6% מסך הנכסים.
- יתרת אגרות חוב קונצרניות סחירות ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בכ- 5.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ- 5.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול של כ- 9.6%. אגרות חוב קונצרניות סחירות מהוות כ- 2.5% מסך הנכסים ושיעור תרומתם לרווח הינו כ- 2.0% מההכנסות.
- יתרת מניות וניירות ערך סחירים אחרים ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בכ- 33.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ- 38.8 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, קיטון של כ- 12.7% הנובע בעיקר ממימוש השקעות לצורך מימון התשלומים לעמיתים בסך של כ- 9.6 מיליארד ש"ח ובקיזוז רווחים משוק ההון של כ- 4.7 מיליארד ש"ח שנבעו בעיקר מהעליה במדדי מניות חו"ל ובשערי החליפין של הדולר. מניות וניירות ערך סחירים אחרים, מהווים כ- 15.0% מסך הנכסים ושיעור תרומתם לרווח הינו כ- 54.3% מההכנסות.
- יתרת פיקדונות והלוואות ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בסך של כ- 18.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 18.4 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, גידול של כ- 2.1% הנובע בעיקר מפירעונות לצורך מימון התשלומים לעמיתים בסך של כ- 1.1 מיליארד ש"ח ובקיזוז רווחי שערך של כ- 1.5 מיליארד ש"ח. פיקדונות והלוואות מהווים כ- 8.3% מסך הנכסים ושיעור תרומתם לרווח הינו כ- 18.0% מההכנסות.
- יתרת המזומנים והחייבים ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בכ- 7.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ- 9.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, קיטון של 20.7%. מזומנים ויתרות חובה מהווים כ- 3.2% מסך הנכסים ושיעור תרומתם לרווח הינו כ- 4.1% מההכנסות.

- 7.6 איזון אקטוארי בקרנות
 ליום 30 בספטמבר 2023, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות.
- 7.7 ההתחייבות האקטוארית
 הדוח ליום המאזן נערך בהתאם לאמור במכתב שהופנה למשנה לממונה על שוק ההון בטוח וחסכון, מיום 13 באפריל 2008, המפרט את שיטת העדכון האקטוארי הנדרש בדוחות ביניים ביחס לדוח השנתי האחרון, ההערכות המצ"ב בוצעו באופן הבא: על בסיס תזרימי תשלומי הקרן נטו וגביית דמי הגמולים נטו כפי שהיו במאזני הקרנות ליום 31/12/2022.
 התזרימים הותאמו ליום המאזן. הופחתו מהתזרימים החודשים ינואר - ספטמבר 2023.
 התזרימים מודדו בהתאם לשיעור שינוי המדד מהמדד בגין חודש 11/2021 (פורסם ביום 15/12/2021) למדד בגין החודש שקדם למועד המאזן (המדד הידוע האחרון במועד המאזן).
 שיעורי הריבית חסרת הסיכון – שיעורי הריבית צמודי מדד שפורסמו ע"י החברה המצטטת בסמוך ליום המאזן.
 נתוני הנכסים כפי שהתקבלו ליום המאזן.
 השינוי בגירעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.
- 7.8 שכר ממוצע במשק (שמ"ב)
 בסוף הרבעון הנוכחי אומדן השמ"ב (ממוצע ריאלי של נתוני השמ"ב ב-12 החודשים האחרונים אשר משמש לחישוב הקצבה בפרישה) ירד ריאלית בכ- 0.2% (נומינלי עלה ב 3%) לעומת סוף 2022. אין בירידה זו להצביע על המשך מגמה של התפתחות אומדן השמ"ב הריאלי בשנה הקרובה.
- 7.9 אופן חישוב הסיוע לקרנות
 כפי שפורט בדוחות הכספיים השנתיים של הקרנות ליום 31 בדצמבר 2022, קיימות סוגיות בנושא אופן חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות, הנמצאות בדיון בין הקרנות לבין משרד האוצר. נכון למועד פרסום הדוח הרבעוני, לא הסתיים בירור הסוגיות כאמור.

7.10 העלאת גיל פרישה לנשים

בשל דחיית ההעלאה של גיל פרישה לנשים משנת 2012, נוצר גירעון שחייב ביצוע איזון והפחתת זכויות לעמיתים, בשל תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. ההחלטה על האיזון התקבלה בשנת 2018 והפחתת הקצבאות נדחתה מספר פעמים בשל הכוונה להעלות את גיל הפרישה לנשים והקושי לבצע זאת בשל המצב הפוליטי.

ביום 4 בנובמבר 2021 אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021-ו-2022), התשפ"א-2021 ובכלל זה את פרק ה' הקובע את העלאת גיל הפרישה לנשים באופן מדורג עד לגיל 65.

ביום 8 בנובמבר 2021 פנה המנהל המיוחד של הקרנות לממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר בבקשה להפעיל את סמכותו בהתאם לסעיף 78 לחוק הפיקוח ובהתאם לסעיף 64 לתקנון האחד על מנת לפעול בשינוי מהנחיית הממונה על שוק ההון שניתנה ביום 14 ביוני 2018 ולא לבצע הפחתה של זכויות פנסיונרים, מבוטחים, שארים וזכויות אחרות שמשלמות הקרנות בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מאי העלאת גיל הפרישה לנשים וזאת החל ממועד קבלת האישור.

ברקע פנייתו של המנהל המיוחד, כאמור, עומד מכתבו של החשב הכללי במשרד האוצר למנהל המיוחד מיום 28 באוקטובר 2021, בו הודיע החשב הכללי כי לאור ההעלאה הצפויה בגיל הפרישה לנשים ולנוכח הפער שייוותר בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, ככל שהפער האמור כרוך במצב שבו הקרנות האמורות נמצאות בגירעון אקטוארי, בנטרול התחייבויות המכוסות על ידי כרית הביטחון, ובמטרה לאזן את הגירעון האמור, הרי שעל דעת הממונה על התקציבים, המדינה תעביר את סך הסיוע הממשלתי השנתי לקרנות בשנים 2022 עד 2035, לאחר יום 30 בספטמבר של כל שנה.

דחית מועד העברת הסיוע, בהתאם למפורט במכתבו של החשב הכללי, תביא לכך ששווי ההוגן יעלה, מה שיביא להפחתת הגירעון המצרפי הצפוי של הקרנות. (יצוין עוד כי החשב הכללי ביקש כי עד ליום 30 בספטמבר 2022 יועבר אליו ולממונה על התקציבים עותק ממאזן האקטוארי המעודכן של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר ליום 31 בדצמבר 2021, כפי שהועבר לבחינת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון). ההשפעה המצרפית של דחית גיל הפרישה, ודחית מועד העברת הסיוע, בהתאם לתנאים שנקבעו לכך, צפויות להביא לכך שהגירעון המצרפי הצפוי של כל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר יהיה בשיעור הנמוך מ- 0.65% מסך כל התחייבויות הקרנות, ולכן, בהתאם לקבוע בסעיף 65.ג. לתקנון האחד, ניתן להורות על ביטול הפחתת הזכויות לעמיתי הקרנות.

לפיכך ביום 8 בנובמבר 2021 ניתן אישור על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, כי החל מיום זה לא יופחתו קצבאות או זכויות אחרות שמשלמות הקרנות. בהמשך לפנייה של הקרנות למשרד האוצר בסוף יוני 2022, ביום 21 ביולי 2022 הוצגו לחשב הכללי, לממונה על התקציבים ולרשות שוק ההון המאזן האקטוארי המעודכן של כל הקרנות שבהסדר ליום 31 בדצמבר 2021 וכן חישובי תרחישים למצב הגירעון בקרנות, כפי שנקבע במכתבו של החשב הכללי מיום 28 באוקטובר 2021.

בעקבות ההצגה של התרחישים הוסכם עם משרד האוצר על דחיית המועד להעברת הסיוע, כמפורט במכתב. שווי הסיוע במאזן הקרנות יחושב ויוצג בדוחות הכספיים האקטואריים של הקרנות לפי המתווה המפורט במכתב החשב הכללי. עוד סוכם כי במקרה שיחול שיפור משמעותי באיזון האקטוארי של הקרנות, תידון מחדש נחיצות ההסדר והצורך בהמשך דחיית מועד תשלומי הסיוע.

7.11 סיוע ממשלתי

סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות והבטחת תשואה

שווי הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות (להלן-ערך הסובסידיה) שנרשם בדוחות הינו על-פי הוראות הממונה על שוק ההון בחוזר פנסיה 4-3-2006 מיום 14 ביוני 2006, בהתאם להפרש שבין תשואות האג"ח המיועדות ("מירון" ו"ערד") לבין וקטור הריביות.

הנפקת אג"ח מיועדות מסוג ערד, הופסקה החל מיום 1.10.2022.

ביום 4 בנובמבר 2021 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021 (להלן – "חוק ההתייעלות הכלכלית"). פרק ג' לחוק ההתייעלות הכלכלית, שעניינו הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה, קובע כי מנגנון איגרות החוב המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות ולקרנות הפנסיה הוותיקות יוחלף במנגנון חדש של הבטחה להשלמת תשואה (להלן – "מנגנון השלמת תשואה").

במסגרת הפרק האמור נקבע כי 30% מנכסי קרנות הפנסיה, אשר עד לחקיקת חוק ההתייעלות הכלכלית הושקעו באיגרות חוב מיועדות, ייהנו מזכאות להבטחת תשואה שנתית בשיעור של 5.15% (צמודה למדד).

8. תשואות קרנות הפנסיה (נומינלי ברוטו)

8.1 תשואה נומינלית ברוטו של קרנות הפנסיה

ינואר עד ספטמבר 2022			ינואר עד ספטמבר 2023			
עליית מדד המחירים בתקופה 4.40%			עליית מדד המחירים בתקופה 3.25%			
תשואת תיק חופשי (ללא סיוע ממשלתי)	תשואת נכסי השקעה (כולל אג"ח מיועדות ללא סיוע ממשלתי ישיר)	תשואה כוללת (כולל סיוע ממשלתי ואג"ח מיועדות)	תשואת תיק חופשי (ללא סיוע ממשלתי)	תשואת נכסי השקעה (כולל אג"ח מיועדות ללא סיוע ממשלתי ישיר)	תשואה כוללת (כולל סיוע ממשלתי ואג"ח מיועדות)	
(7.70%)	(8.70%)	(10.11%)	6.44%	3.84%	1.81%	מבטחים
(8.21%)	(9.13%)	(10.18%)	6.46%	3.78%	2.14%	מקפת
(11.41%)	(10.89%)	(11.88%)	7.70%	4.49%	0.64%	ק.ג.מ
(11.28%)	(10.16%)	(7.58%)	7.02%	4.54%	3.75%	בנין
(11.65%)	(10.68%)	(8.89%)	7.82%	4.74%	2.45%	חקלאים
(10.31%)	(9.67%)	(10.64%)	6.23%	3.27%	0.77%	אגד
(11.93%)	(11.28%)	(12.15%)	7.53%	4.19%	0.59%	הדסה
(9.08%)	(9.62%)	(8.74%)	5.87%	3.25%	1.41%	נתיב
(8.37%)	(9.12%)	(10.41%)	6.61%	3.92%	1.62%	תשואה כוללת

8.1 תשואה נומינלית ברוטו של קרנות הפנסיה (המשך)

תשואה מצטברת ל-3 שנים*			שנת 2022			
עליית מדד המחירים בתקופה 11.31%			עליית מדד המחירים בתקופה 5.28%			
תשואת תיק חופשי (ללא סיוע ממשלתי ואג"ח מיועדות)	תשואת נכסי השקעה (ללא סיוע ממשלתי ישיר)	תשואה כוללת (כולל סיוע ממשלתי ואג"ח מיועדות)	תשואת תיק חופשי (ללא סיוע ממשלתי ואג"ח מיועדות)	תשואת נכסי השקעה (ללא סיוע ממשלתי ישיר)	תשואה כוללת (כולל סיוע ממשלתי ואג"ח מיועדות)	
15.18%	10.10%	4.32%	(6.42%)	(8.25%)	(10.09%)	מבטחים
14.96%	9.97%	5.05%	(6.84%)	(8.65%)	(10.10%)	מקפת
14.67%	9.34%	(0.18%)	(8.91%)	(9.78%)	(11.99%)	ק.ג.מ
7.43%	8.06%	6.96%	(9.74%)	(9.50%)	(7.41%)	בנין
8.29%	8.67%	3.62%	(9.87%)	(9.92%)	(9.06%)	חקלאים
10.78%	9.37%	0.28%	(8.27%)	(7.51%)	(10.49%)	אגד
12.48%	7.20%	(0.45%)	(9.58%)	(10.28%)	(12.10%)	הדסה
5.47%	9.91%	1.93%	(6.86%)	(8.64%)	(9.14%)	נתיב
14.75%	10.22%	3.31%	(6.89%)	(8.56%)	(10.42%)	תשואה כוללת

30.9.2023 ל-3 שנים שהסתיימו ביום

9. השפעת גורמים חיצוניים**התחייבויות תלויות ותביעות:**

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהתחייבויות התלויות והתביעות כפי שפורטו בדוחות הכספיים השנתיים פרט למצוין בדוח הכספי הרבעוני.

10. אירועים והתפתחויות לאחר תקופת הדוח

לאחר תום תקופת הדיווח, ביום 7 באוקטובר 2023, החלה מתקפת פתע על מדינת ישראל שהובילה לפתיחת מלחמת "חרבות ברזל" (להלן "המלחמה") אשר עדיין נמשכת בימים אלו. למלחמה שורה של השלכות אשר הובילו להאטה בפעילות העסקית במדינת ישראל, ביניהן גיוס מאסיבי של אנשי מילואים, הגבלות על לימודים במערכת החינוך, סגירת עסקים רבים, תנודות משמעותיות בשוק ההון, במסחר במטבע חוץ, עליה בשיעור האבטלה ועוד.

עם פרוץ המלחמה בוצעו התאמות בתחומי השירות, אבטחת מידע, משאבי אנוש, תפעול, רגולציה וניהול השקעות להבטחת המשך שירות רציף לעמיתים וניהול תיק הנכסים של הקרנות בסביבה כלכלית תנודתית. ההתאמות כללו, בין היתר, הרחבה של יכולת העבודה מהבית על מנת לאפשר עבודה רציפה ולאורך זמן במידה ויידרש, ביצוע התאמות טכנולוגיות בעיקר בתחום הסייבר ואבטחת מידע והיערכות והכנה של דיווחים לשעת חירום על פי הנחיות הרגולטור. בנוסף כאמור לעיל, בוצעה היערכות בתחום השירות להפעלה מחדש של מרכזי השירות בסמוך לאחר תחילת המלחמה, התאמת אתר האינטרנט של החברה למצב המלחמה תוך הצגת מידע רלוונטי בצורה בולטת ביחס לזכויות עמיתים נפגעי פעולות טרור ומלחמה כולל הדגשת הדרכים השונות ליצירת קשר עם החברה ביחס למיציא זכויות עמיתים. כמו כן קיימה החברה פעילויות התנדבותיות במספר ערוצים לתמיכה באזרחים ובלחימה.

החברה עוסקת במיפוי ההחמרה בסיכונים וזיהוי סיכונים חדשים ו/או חשיפות חדשות בשל המצב ובמעקב יומי אחר התפתחויות בשוק ההון, בחינת ההשפעות האפשריות על תיק הנכסים של החברה וקיום דיונים לקבלת החלטות השקעה.

נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, בהתבסס על המידע המצוי בידי החברה, אין השפעה מהותית על תוצאות הפעילות. עם זאת, ככל שתימשך הלחימה, לשינויים בפעילות הכלכלית במשק, להמשך עליית ווקטור הריביות הצמודות ארוכות הטווח ולשינויים בשכר הממוצע במשק ככל שיהיו, עשויה להיות השפעה על גובה ההתחייבות הפנסיונית ועל השווי ההוגן של הנכסים. בשלב זה לא ניתן להעריך את היקף ההשפעות העתידיות של המלחמה ככל שתהיינה על זכויות העמיתים ותוצאות הפעילות.

11. בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה, יחתמו המנהל המיוחד ומנהלת חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מתבצעות עבור הדוחות רבעוניים החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראות סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מתבצעות עבור דוחות שנתיים החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011.

במסגרת היישום של הוראות סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות שבהסדר, החל משנת 2009 מיפוי ותייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של COSO: (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission).

הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקורות העיקריות.

הקרנות ביצעו על-פי המתודולוגיות המקובלות, עדכון למיפוי ולתייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים.

 הערכת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהלת חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה. על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהלת חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הינם אפקטיביים על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

 בקרה פנימית על דיווח כספי

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר 2023 לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

אפי סנדרוב

המנהל המיוחד

26 בנובמבר 2023

תאריך אישור הדוח:

הצהרת המנהל המיוחד

אני אפי סנדרוב, המנהל המיוחד, מצהיר כי:

סקרתי את הדוח הרבעוני של נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 בספטמבר 2023 (להלן: "הדוח").

1. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.

3. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-

א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;

ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-

ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-

4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:

א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-

ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אפי סנדרוב
המנהל המיוחד

26 בנובמבר 2023

הצהרת מנהלת הכספים

אני רוויטל פיאדה היכל, מצהירה כי:

סקרתי את הדוח הרבעוני של נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ בניהול מיוחד (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 בספטמבר 2023 (להלן: "הדוח").

1. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.

3. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-

א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;

ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-

ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-

4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:

א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-

ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

רוויטל פיאדה היכל
מנהלת חטיבת הכספים

26 בנובמבר 2023

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות כספיים ביניים ליום 30 בספטמבר 2023
בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

5.....	מאזנים.....
7.....	דוחות הכנסות והוצאות.....
8.....	דוחות תנועה בקרן הפנסיה.....
9.....	ביאורים לדוחות כספיים ביניים.....
9.....	ביאור 1 - כללי.....
9.....	ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית.....
9.....	ביאור 3 - שערי החליפין וההצמדה.....
10.....	ביאור 4 - ההתחייבויות הפנסיוניות.....
11.....	ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות.....
15.....	ביאור 6 - הוצאות הנהלה וכלליות.....
15.....	ביאור 7 - אירועים לאחר תאריך המאזן.....

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לעמיתים של נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ - בניהול מיוחד

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים של נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ בניהול מיוחד (להלן - "הקרן"), הכולל את המאזן התמציתי ליום 30 בספטמבר, 2023 ואת הדוחות התמציתיים על הכנסות והוצאות והתנועה בקרן הפנסיה לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך.

ההנהלה אחראית לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלה, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים", בהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לגבי קרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד (להלן - "הנחיות הממונה") ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - "התקנות"). אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלה בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה (ישראל) 2410 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבידורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחויבים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להנחיות הממונה ובהתאם לתקנות.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאור 4 לדוחות כספיים ביניים אלו ולביאורים א' ו-11 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022 בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף. גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום המאזן בסך של כ-16,389 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2022 בסך של כ-17,205 מיליוני ש"ח). אומדן הסיוע הממשלתי ליום 30 בספטמבר, 2023 מכסה את מלוא סכום הגרעון.
- ב. לאמור בביאור 5 לדוחות כספיים אלו בקשר להתפתחות תביעות ותלויות מביאור 15 לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2022 ועדכונים חדשים.

בית דין
בריטמן אלמגור זהר ושות'
רואי חשבון

A Firm in the Deloitte Global Network

תל אביב, 26 בנובמבר 2023

תל אביב - משרד ראשי
מרכז עזריאלי 1 תל אביב, 6701101, ת.ד. 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | info@deloitte.co.il

משרד נצרת
מרני אבן עאמר 9
נצרת, 16100
טלפון: 073-3994455
פקס: 073-3994455
info-nazareth@deloitte.co.il

משרד אילת
המרכז העירוני
ת.ד. 583
אילת, 8810402
טלפון: 08-6375676
פקס: 08-6371628
info-eilat@deloitte.co.il

משרד חיפה
מעלה השחרור 5
ת.ד. 5648
חיפה, 3105502
טלפון: 04-8607333
פקס: 04-8672528
info-haifa@deloitte.co.il

משרד ירושלים
קרית המדע 3
מנדל הר חוצבים
ירושלים, 914510
ת.ח. 45396
טלפון: 02-5018888
פקס: 02-5374173
info-jer@deloitte.co.il

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד) קרן פנסיה לעמיתים ותיקים
מאזנים

ליום 31 בדצמבר		ליום 30 בספטמבר		
2022	2022	2023		
מבוקר		בלתי מבוקר		
		אלפי ש"ח		
				נכסים
				רכוש שוטף
558,199	141,191	164,111		מזומנים ושווי מזומנים
22,662	*19,389	25,848		חייבים ויתרות חובה
<u>580,861</u>	<u>160,580</u>	<u>189,959</u>		
				השקעות
				אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:
995,367	984,119	1,024,598		עלות מתואמת
314,755	346,409	245,289		סבסוד ממשלתי
<u>1,310,122</u>	<u>1,330,528</u>	<u>1,269,887</u>		
8,015	8,432	26,698		ניירות ערך שאינם סחירים
1,268,882	819,256	1,179,265		ניירות ערך סחירים
100,775	80,800	100,775		מקרקעין
<u>2,687,794</u>	<u>2,239,016</u>	<u>2,576,625</u>		סך כל ההשקעות
84,000	91,000	81,000		סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
<u>3,352,655</u>	<u>*2,490,596</u>	<u>2,847,584</u>		סך כל הנכסים
				בניכוי - התחייבויות אחרות
295	418	386		מעסיקים
78,916	*80,409	85,021		התחייבויות שוטפות אחרות
2,141	1,538	2,137		התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (ביאור 5)
<u>81,352</u>	<u>82,365</u>	<u>87,544</u>		סך כל ההתחייבויות
<u>3,271,303</u>	<u>2,408,231</u>	<u>2,760,040</u>		סך כל הנכסים, נטו

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

* סווג מחדש ראה ביאור 2 ב'.

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
2022	2022	2023	
מבוקר		בלתי מבוקר	
		אלפי ש"ח	
20,077,000	20,639,000	18,823,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות (ביאור 4)
(1,260,000)	(1,210,000)	(1,259,000)	סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבשלהם הקרן תהיה זכאית להבטחת תשואה, שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(14,159,697)	(15,264,769)	(14,405,960)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(1,386,000)	(1,756,000)	(398,000)	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
3,271,303	2,408,231	2,760,040	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי
			<u>גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי</u>
(21,770,000)	(21,770,000)	(17,205,000)	יתרת גרעון לתחילת תקופת הדוח
498,000	(544,000)	(671,000)	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
3,977,000	3,713,000	1,487,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
90,000	(68,000)	-	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(17,205,000)	(18,669,000)	(16,389,000)	יתרת גרעון לסוף תקופת הדוח
			<u>סיוע ממשלתי עתידי</u>
			סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
521,000	537,000	302,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
1,774,000	1,666,000	1,544,000	סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבשלהם הקרן תהיה זכאית להבטחת תשואה, שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
16,206,000	17,156,000	14,906,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
1,386,000	1,756,000	398,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין כרית ביטחון
96,000	102,000	83,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים
(2,778,000)	(2,548,000)	(844,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי עתידי
17,205,000	18,669,000	16,389,000	יתרת גרעון בסוף שנת הדוח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
-	-	-	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון
3,271,303	2,408,231	2,760,040	

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

רויטל פיאדה היכל
מנהלת חטיבת הכספים

אפי סנדרוב
המנהל המיוחד

26 בנובמבר 2023

תאריך אישור הדוחות
הכספיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		בלתי מבוקר אלפי ש"ח
	2022	2023	2022	2023	
מבוקר					
12,273	974	2,282	9,246	10,828	הכנסות (הפסדים) ממזומנים ושווי מזומנים
(167,774)	(31,413)	(22,763)	(156,080)	(1,688)	מהשקעות: מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
(108,510)	(25,491)	(9,768)	(134,792)	93,723	מניירות ערך סחירים, נטו
19,969	(3)	(3)	(14)	(5)	ממקרקעין
(256,315)	(56,907)	(32,534)	(290,886)	92,030	
26	110	159	290	362	הכנסות אחרות, נטו
(244,016)	(55,823)	(30,093)	(281,350)	103,220	סך כל הכנסות (הפסדים)
8,697	2,106	1,987	6,380	6,077	הוצאות הוצאות הנהלה וכלליות (ביאור 6)
(252,713)	(57,929)	(32,080)	(287,730)	97,143	עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		אלפי ש"ח
	2022	2023	2022	2023	
מבוקר					בלתי מבוקר
3,282,810	2,663,346	2,991,087	3,282,810	3,271,303	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת התקופה
					<u>תוספות לנכסים</u>
					דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:
105,649	28,740	27,035	80,448	75,854	פנסיית יסוד ומקיפה
(252,713)	(57,929)	(32,080)	(287,730)	97,143	עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר מדוחות הכנסות והוצאות
					<u>תקבולים אחרים והעברות</u>
8,790	-	-	3,504	4,895	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
1,020,000	-	-	-	-	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
672	496	296	496	296	תקבולים בגין רכישת זכויות ואחרות
35,848	10,059	10,945	28,139	30,100	רכישת זכויות ותקבולים בגין פרישה מוקדמת
33,022	7,166	7,703	25,507	23,921	תקבולים בגין פנסיות משותפות והיוון
(21,000)	(2,000)	-	(14,000)	(3,000)	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
930,268	(13,468)	13,899	(163,636)	229,209	סך הכל תוספות (קיטון) לנכסים, תקבולים אחרים והעברות
					<u>תשלומים לגמלאים ולאחרים</u>
(889,647)	(222,980)	(235,874)	(669,062)	(702,448)	לגמלאים, נכים ושירים, נטו
(9,287)	(4,112)	(1,196)	(8,364)	(10,362)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(6)	-	-	(6)	-	החזרים למעסיקים ולאחרים
(42,835)	(14,555)	(7,876)	(33,511)	(27,662)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(941,775)	(241,647)	(244,946)	(710,943)	(740,472)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
(11,507)	(255,115)	(231,047)	(874,579)	(511,263)	תוספות (קיטון) לנכסים, נטו
3,271,303	2,408,231	2,760,040	2,408,231	2,760,040	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף התקופה

הביאורים המוצגים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

ביאור 1 - כללי

דוחות כספיים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 30 בספטמבר 2023 ולתקופות של תשעה ושלשה חודשים שהסתיימו באותו תאריך (להלן- דוחות כספיים ביניים). יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2022 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך ולביאורים אשר נלוו אליהם (להלן- הדוחות הכספיים השנתיים).

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. הדוחות הכספיים ביניים נערכו על פי כללי החישוב והדיווח כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להוראות הממונה על רשות ההון, ביטוח וחיסכון שבמשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964. הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ב. מספרי ההשוואה סווגו מחדש על מנת לשקף בהם את ההצגה של חלקה היחסי של הקרן בעלויות "עמיתים טק" (לשעבר אופאל) בתקופת הדוח כך שסכום של 1,096 אלפי ש"ח סווג מסעיף השקעה בחברה קשורה לסעיף זכאים ויתרות זכות וסכום של 478 אלפי ש"ח לחייבים ויתרות חובה ליום 30 בספטמבר 2022.

ביאור 3 - שערי החליפין וההצמדה

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין היציג של דולר ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג של הדולר – בש"ח	המדד הידוע בנקודות ¹	ליום
3.824	248.6	30.09.2023
3.543	238.8	30.09.2022
3.519	240.8	31.12.2022
%	%	שיעורי השינוי בתקופה
8.67	3.25	ספטמבר 2023 (9 חודשים)
13.92	4.40	ספטמבר 2022 (9 חודשים)
3.35	0.77	ספטמבר 2023 (3 חודשים)
1.23	1.23	ספטמבר 2022 (3 חודשים)
13.15	5.29	31 בדצמבר 2022 (שנתי)

¹ המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100.

א. הערכת ההתחייבויות האקטוארית

- ההתחייבויות הפנסיוניות ליום 30 בספטמבר 2023, הינן בהתאם לחישוב האקטוארי שבוצע על ידי אלון גבריאל ושמבוסס על הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר 2022.
- ההתחייבויות הפנסיוניות מהוונות על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, אשר משקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה וכפי שפורסמו ע"י החברה המצטטת בסמוך ליום המאזן.
1. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות וההכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של מאזן הקרן ליום 31 בדצמבר 2022. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת, בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים הנ"ל ליום 30 בספטמבר 2023.
  2. השינוי בגרעון בתקופה נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים וההתחייבויות הפנסיוניות.

ב. איזון הקרן

ליום 30 בספטמבר 2023, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות.

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרן צפויה לקבל לפי הוראות החוק, היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך של כ-16,389 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2022 סך כ-17,205 מיליון ש"ח). מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.

ג. אופן הקצאת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון לפני השימוש בכרית הביטחון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון.

ד. כרית ביטחון לקרנות

כאמור בביאור 11 לדוחות הכספיים השנתיים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לכרית ביטחון, אשר מעמידה להן המדינה, ואשר נועדה להגן על עמיתיה וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות חסרות סיכון.

אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן ליום 30 בספטמבר 2023 של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון, בהנחה שהסכומים מתוך כרית הביטחון ישולמו כנגד התשלומים השוטפים של הקרנות, מהוון בווקטור הריבית הוא כ-46,747 מיליון ש"ח, מתוך סכום זה נרשם סך של כ-398 מיליון ש"ח לצורך האיזון האקטוארי של הקרן.

בהתאם לקבוע בסעיף 1078טו(ג) לחוק, מחשבים את סכום הכרית באופן הבא:

(א) צבירת העבר- סעיפים קטנים (1) עד (4) קובעים את אופן החישוב של הסכום שהצטבר משנת 2009 ועד מועד המאזן של הגירעון שנוצר בשל ההפרש בין ריבית חסרת סיכון לבין ריבית שנתית צמודה למדד של 4% ובגין אותה התקופה.

צבירת העבר מכרית הביטחון, נכון ליום המאזן, עומדת על סך של 276 מיליון ש"ח.

(ב) צבירת העתיד- סעיף קטן (5) קובע את אופן החישוב של הסכום שייצבר בגין העתיד, מהשנה שלאחר שנת המאזן ועד מימוש מלוא התחייבויות הקרנות לעמיתיהן.

(ג) סעיף קטן (6) קובע את אופן החישוב של קיזוז הסכומים שיתקבלו במסגרת מימוש כרית הביטחון. נכון למועד המאזן, טרם התקבל סכום כלשהו במסגרת מימוש כרית הביטחון. הסכומים אמורים להתקבל לאחר אזילת נכסי הקרנות וכנגד התשלומים לעמיתיהן.

סכום הכרית שנרשם בדוחות הכספיים הוא הנמוך מבין שלושת אלה: גובה הגירעון 398 מיליון ש"ח, תקרת כרית הביטחון (הסכום המיוחס לקרן מתוך תקרה בסך 46,747 מיליון ש"ח של כל שמונה הקרנות שבהסדר), והסכומים בגין צבירת העבר 276 מיליון ש"ח בצירוף צבירת העתיד, כהגדרתם לעיל.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות

בתקופת הדוח חלו עדכונים בחלק מההליכים המשפטיים שנזכרו בביאור מס' 15 לדוחות הכספיים השנתיים, כמפורט להלן:

א. תביעת יהושע לדור נ' עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית (הוגשה נגד מבטחים) (ביאור 15 ג):

מועד הדיון בבג"ץ נקבע ליום 12 ביוני 2023 ביחד עם עתירת חרזי. בדיון בעתירות שהתקיים ביום 12 ביוני 2023 הציע בית המשפט העליון להסתדרות ולמר לדור לחזור בהם מעתירותיהם. ובמעמד הדיון הודיעה ההסתדרות כי היא עומדת על כך שיינתן פסק דין בעתירות. בחלוף ימים אחדים פנתה ההסתדרות אל הקרנות והודיעה כי ככוונתה למסור הודעה על חזרתה מעתירתה וביקשה את הסכמת הקרנות לוותר על הוצאות וכך נעשה. ביום 18 ביוני 2023 ניתן פס"ד הדוחה את העתירות. בית המשפט העליון ציטט את קביעתו של בית הדין הארצי, שבהעדר המאפיינים הייחודיים של הסכם הרציפות של עובדי המדינה, המצדיקים התייחסות מיוחדת ושונה, החלת הלכת קוריציקי על עובדי הרשויות המקומיות טומנת בחובה פגיעה בשוויון אל מול יתר מבטחי הקרנות. עוד הוסיף בית המשפט העליון כי כידוע, אמת מידת להתערבות בהחלטותיהם של בתי הדין לעבודה, כאשר עסקינן בנושאים שבתחומי מומחיותם המיוחדת, תהא מצומצמת וזהירה שבעתיים ומאחר שהכרעותיו של בית הדין הארצי שנתקפו בעתירות ניצבות בליבת תחום מומחיותו, התבססו על ניתוח הלכת קוריציקי, היקפה וגדריה, לא מצא מקום להתערב בהן. לאור הבקשות שהוגשו למחיקת העתירות, העתירה של ההסתדרות נדחתה ללא הוצאות ואילו העתירה של מר לדור נדחתה תוך חיובו בתשלום 5,000 ש"ח הוצאות למבטחים.

ב. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (הוגשה כנגד מבטחים, קיימת השפעה על כלל הקרנות) (ביאור 15 ה):

ביום 1 במאי 2023 נתן בית הדין האזורי פסק דין אשר דחה את הבקשה להגיש תובענה ייצוגית כנגד מבטחים בעניין איתור יורשי עמיתים שנפטרו וחייב את המבקשים בהוצאות בסך של 10,000 ש"ח. בית הדין קבע כי קיים קושי עם קיום עילת תביעה אישית של המבקשים (לרבות של מר הראל פרימק, יו"ר צדק פיננסי שהגיש את הבקשה כיורש של סבתו, שהיתה מבוטחת במבטחים במשך 3 חודשים בשנות ה-70) וכי לא הונחה תשתית ראייתית מספקת מטעם המבקשים לכך שמבטחים הפרה את תקנות האיתור והדין הקיים. המבקשים הגישו ערעור על פסק הדין בבית הדין הארצי. נקבעו סדרי שמיעת הערעור ונקבע כי הממונה על שוק ההון יגיש עמדה בתיק. בחודש אוקטובר 2023 הודיע הממונה כי העמדה שהגיש בבית הדין האזורי היא גם עמדתו בערעור, כאשר עמדה זו כללה, בין היתר, את האמירות הבאות – בניגוד לטענת המבקשים, מבטחים אינה מחוייבת לשלוח דוחות שנתיים ליורשים; כספים בקרן שזהות בעליהם אינה ידועה אינם "נכס עזוב", בו רשאי האפוטרופוס הכללי להחזיק מכוח צו ניהול; בהתאם לעמדת הרשות, ככל שפעלה מבטחים בהתאם להוראות תקנות איתור עמיתים ומוטבים וחוזר איתור עמיתים ומוטבים, אין מקום לחייב את מבטחים לבצע פעולות נוספות לאיתור מוטבים בהתאם לבקשה, אשר ביצוען יטיל עלויות כבדות על הקרן ויביא הלכה למעשה לפגיעה בזכויות יתר העמיתים בקרן.

ג. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (הוגשה כנגד מבטחים, קיימת השפעה על כלל הקרנות) (ביאור 15 ד):

הדיון שהיה קבוע ליום 15 בפברואר 2023 בוטל לבקשת הצדדים בשל מ"מ שמתנהל ביניהם להסדר פשרה בתביעה ייצוגית. המו"מ בין הצדדים טרם הבשיל להסכם פשרה. במהלך חודש יולי 2023 הגיעו הצדדים להסכמה לפיה המבקשים יסתלקו בהסתלקות מתוגמלת מבקשת האישור. בקשת הסתלקות הוגשה ביום 15 באוגוסט 2023. בהחלטת בית הדין האזורי לעבודה מיום 20 באוגוסט 2023 נקבע כי מכיוון שמדובר בבקשת הסתלקות מתוגמלת, ומשלא בוארה התועלת לחברי הקבוצה, הבקשה תועבר להתייחסות הממונה על שוק ההון עד ליום 30 באוקטובר 2023. לבקשת הממונה, ניתנה ארכה של 30 ימים לצורך העברת התייחסותו.

ד. אמיר שגב ואח' נ' מבטחים (הוגשה כנגד כלל הקרנות) (ביאור 15 ז):

דיון בבקשת האישור נקבע ליום 25 ביוני 2023. בדיון בבקשת האישור מיום 25 ביוני 2023 הציע בית המשפט למדינה להיות במעמד של צד דרוש בבקשת האישור חלף בקשתה לצרפה כנתבעת, ותוך שמירת זכות טיעון שלה במלואה. הקרנות ביקשו מבית הדין להורות למבקשים לגלות את כל מסמכי השומות למס הכנסה שהגישו במהלך השנים, אף שחלף מועד הגשת בקשות מקדמיות, משום שהעובדות בעניין זה התגלו לקרנות זמן קצר לפני כן. בית המשפט הורה למבקשים להגיב לכך תוך 7 ימים. המבקשים הודיעו כי הם מתנגדים לחשיפת המסמכים מפאת העיתוי ומטעמים נוספים וכן ביקשו להורות שהכרעה בבקשה תינתן על יסוד המסמכים ללא צורך בהוכחות ובחקירת המבקשים ויתר המצהירים. עוד ביקשו שהמדינה לא תהיה צד בבקשת האישור.

ביאור 5 - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

ד. אמיר שגב ואח' נ' מבטחים (המשך)

על כן הגישו הקרנות בקשות מפורטות בעניין גילוי המסמכים וכן הודיעו כי הן עומדות על כך שהמבקשים יחקרו על תצהירם. ביום 12 ביולי 2023 נדחתה בקשת המבקשים לבטל את ישיבת ההכחות, כאשר בית המשפט קבע כי שאלת קיומו של הנזק הנטען טעונה חקירה וכך גם נושאים נוספים, ואילו בהתייחס למדינה כצד ג' ניתנה למדינה אפשרות להגיש תצהיר וכן להתייחס למעמדה בהליך. בהמשך לכך, הוגשו תגובות של המדינה ושל המבקשים. ביום 4 בספטמבר, 2023 נתנה החלטה של בית המשפט, לפיו התקבלה במלואה בקשת הקרנות לגילוי מסמכי שומת המס שהגישו המבקשים במהלך כל השנים מאז תיקון 190 לפקודת מס הכנסה ונדחתה עמדת המבקשים בנדון. עוד נדחתה עמדת המבקשים בדבר אי מתן מעמד בהליך בקשת האישור לרשות המיסים. נקבע, כי עמדתה תועיל לבירור הבקשה והכרעה בה הן בהתייחס לטענות המבקשים והן בקשר עם טענות ההגנה של הקרנות. נקבע, כי רשות המיסים תגבה את עמדתה בתצהיר ערוך כדין. בשל המצב הביטחוני נדחו מועדי הגשת תצהיר הרשות וגילוי מסמכי השומות.

ה. וולף וחיים נ' מבטחים ואח' (הוגשה כנגד מבטחים, בנין, נתיב, חקלאים, אגד והדסה – השפעה על קרנות שלוש השנים) (ביאור 15 ח')

ביום 4 במאי 2023 קיבל בית המשפט העליון את עמדת הקרנות ודחה את העתירה, תוך חיוב העותרים בהוצאות בסך של 7,500 ש"ח לאחר שקבע כי הטענות המועלות בעתירה הינן טענות ערעוריות במהותן, ולא נמצאה בקביעות בית הדין הארצי טעות משפטית מהותית אשר הצדק מחייב את תיקונה, או כי הן מעלות סוגיה עקרונית הראויה לדיון.

הדיון בבית הדין האזורי נקבע לישיבת תזכורת ביום 7 ביוני 2023, שלאחריו יינתנו הוראות לעניין המשך התדיינות.

הדיון בבית הדין האזורי לעבודה בתביעה הייצוגית חודש בעקבות דחיית העתירה. בשלב זה, נערכה חשיבה מחודשת בעניין בקרנות, נוכח עמדתו של הממונה על שוק ההון בסוגיה הפרשנית של הוראות התקנון ואישור התובענה כיייצוגית. בהמשך התגבשה בקרנות באישור המנהל המיוחד עמדה לפיה הקרנות מקבלות את פרשנות התקנון כפי שנקבע לכאורה בהחלטה בבקשת האישור ובעמדת הממונה על שוק ההון והן מבקשות להחיל פרשנות זו, ללא צורך בדיון בתביעה לגופה.

בדיון המוקדם שהתקיים ביום 7 ביוני 2023 בבית הדין האזורי הודיעה מבטחים על עמדתה ובקשתה וביום 26 ביולי 2023 הגישה הודעה ובקשה בעניין מתן פסק דין בתביעה הייצוגית ובדבר אופן הפרסום בעניין התביעה ופסק הדין.

ביום 27 ביולי 2023 הגישו התובעים תגובה להודעת הנתבעת ובעקבות התגובה החליט בית הדין כי התובעים ימסרו נוסח מוצע על ידם למודעה שתפורסם, וזאת עד ליום 3 באוגוסט 2023; הנתבעת תגיש עד ליום 7 בספטמבר 2023 תשובה לתגובה שהגישו התובעים, בגידרה היא מתבקשת, בין היתר, להתייחס להצעות התובעים בנושאי פרסום, פסיקתא ופסיקת גמול ושכר טרחה; התובעים יהיו רשאים להשיב תשובה קצרה לתשובת הנתבעת, וזאת עד ליום 12 בספטמבר 2023; דיון במעמד הצדדים יתקיים ביום 14 בספטמבר 2023.

בדיון שהתקיים ביום 14 בספטמבר, 2023 הניע ביה"ד את הצדדים להסכים לפס"ד חלקי לפיו:

1. מבטחים תתקן את חישוב הקצבאות לחברי הקבוצה בהתאם ותשלם את הפרשים כנדרש בהתאם להחלטה בבקשת האישור;
2. הגדרת הקבוצה: כל מי שחישוב הזכויות המגיעות או שהגיעו לו ממבטחים הוגבל על פי תקרת שכר קובע בשיטת שלוש שנים אחרונות (כהגדרת המונח בסעיף 46 לתקנון האחיד) ובלבד שחישוב הזכויות כאמור היה אמור להיעשות החל מיום 23 בפברואר, 2023;
3. פרסום: פרסום יתבצע באמצעות משלוח מכתבים לכל הזכאים, פרסום באיזור האישי של כל הזכאים וכן באמצעות פרסום פסק דין זה בפנקס התובענות הייצוגיות;
4. ביצוע: יישום פסק הדין ל- 85% מחברי הקבוצה לפחות (כלומר, חברי קבוצה שבדיקת הקצבה שלהם אינה כרוכה בבדיקה ידנית), יושלם בתוך 7 חודשים מיום מתן פסק הדין – 14 בספטמבר, 2023;
5. בתוך 45 ימים מהשלמת התשלום יוגש לביה"ד דיווח על הביצוע לרבות הסכומים המגיעים והסכומים ששולמו לכל חברי הקבוצה, שיכלול את סוג התשלומים, ללא פרטים מזהים;
6. יישום פס"ד לגבי שאר חברי הקבוצה (כ – 15%), בהינתן העובדה שלרבים מהם החישוב מחדש יצריך התערבות ידנית, יושלם בתוך 18 חודשים מיום מתן פס"ד ודיווח יוגש בתוך 45 ימים בהתאמה.
7. גמול ושכר טרחה: נקבע, כי הכרעה בעניין זה תינתן בנפרד;

במהלך חודש אוקטובר הורה ביה"ד להגיש אומדן/הערכה של הסכום שישולם לגמלאים הזכאים עבור העבר. עוד הורה בית הדין לתובעים להתייחס לאומדן ולהגיש עמדה בעניין שכ"ט וגמול. התובעים הגישו את עמדתם בענין שכ"ט והגמול בחודש אוקטובר 2023 ולבקשת מבטחים ניתנה לה רשות להגיב לכך והתגובה הוגשה ביום 31 באוקטובר, 2023.

ביאור 5 - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

ה. וולף וחיים נ' מבטחים ואח' (המשך)

ביום 7 בנובמבר, 2023 ניתן פסק דין משלים בעניין גמול ושכר טרחה לתובעים ובאי כוחם. בית הדין קיבל את העמדה של התובעים כי יש לפסוק גמול ושכר טרחה בשיטה האחוזית, אולם פסק שיעורים מופחתים מאלה שהם ביקשו – הוא פסק שכ"ט לפי 12.5% בסכום של עד 5,000,000 ש"ח ו-10% מהסכום שמעבר לכך. הדרישות של התובע לכך שיוואו בחשבון תשלומים שהם בגדר "הסדרה עתידית" (תיקון קצבאות מכאן ואילך להבדיל מהפרשים עבור העבר), וכן להבאה בחשבון של תשלומים לעמיתי יתר הקרנות – לא התקבלו. כמו כן נפסק גמול לתובעים הייצוגיים בסך 1.25%. בסה"כ נפסק סכום של 1,128,000 ש"ח בצירוף מע"מ לעו"ד נדב חיים; וסכום של 128,750 ש"ח בצירוף מע"מ לכל תובע ייצוגי (257,500 ש"ח לשניהם יחדיו).

עוד נקבע כי בשונה מן המקובל, הגמול ושכ"ט ישולמו באופן מיידי, בתוך 30 יום, ולא בכפוף ליישום (מכיוון שלשיטת בית הדין אין ספק כי מבטחים תמלא את הוראות פסק הדין כלשונן ללא צורך במעקב של ב"כ התובעים).

ביום 8 בנובמבר, 2023 הגיש עו"ד חיים בקשה לתיקון טעות סופר בפסק הדין, כך שסכום שכר הטרחה יהיה 1,155,000 ש"ח בצירוף מע"מ ובקשתו התקבלה. הקרנות הגישו בקשה דומה לעניין מחיקת צירוף המע"מ לגמול שנפסק לתובעים הייצוגיים ובקשתם לא התקבלה, אולם בית הדין חייד לאור הצהרת התובעים במענה לבקשה כי המע"מ יתווסף רק אם קיימת חבות בתשלום. בשלב זה מבטחים נערכת לביצוע פסה"ד.

א. ק"ג 25412-02-21 אליהו אביטל נ' מבטחים, קג"מ ומדינת ישראל (הוגשה כנגד מבטחים וקג"מ)
(ביאור 15 ט')

בחודש מרס 2023 הציע בית הדין לצדדים להמתין עם מתן פסק הדין בתיק זה עד להכרעה בערעור שהגישו המדינה והקרן על פסק הדין בעניין פרופ' סידי וכך הוסכם.

הדין בערעורים בעניין פרופ' יחזקאל סידי בדיון התקיים בבית הדין הארצי לעבודה ביום 11 ביולי 2023 לאחר התייעצות הציע בית הדין לקרנות לחזור בהן מערעורן וכך יותר בעינו פסק דין של בית הדין האזורי עליו הוגשו הערעורים. הקרנות יודיעו לבית הדין הארצי על תגובתן להצעה תוך 30 יום. בהמשך לכך, הקרנות ביקשו ארכה נוספת טרם מסירת תגובתן להצעת בית הדין. בהמשך להצעת בית הדין, הקרנות ביקשו מספר ארכות להגשת התגובה, לטובת קיום שיח עם הצדדים לתיק וגיבוש הסכמות דיוניות שיאפשרו את סיום ההליכים במהלך חודש נובמבר 2023. תוצאות הערעור יחולו כנראה על שש קרנות ההסדר החתומות על ההסכם הרציפות עם המדינה.

ב. חנה תמרי נ' מבטחים (הוגשה כנגד מבטחים, קגמ מקפת והדסה) (ביאור 15 יד')

בדיון שהתקיים בחודש פברואר 2023 נקבע, כי על הצדדים להגיש סיכומיהם, תוך 45 ימים כל צד ולאחר מכן תינתן החלטה בבקשת האישור. בחודש אפריל 2023 הוגשו סיכומי התובעים. בתחילת חודש אוגוסט 2023 הוגשו סיכומי הקרנות. סיכומי תשובה הוגשו. וכעת ממתינים להחלטה בבקשה האישור.

ג. שני שוורץ נ' מקפת ומבטחים (הוגשה כנגד מקפת ומבטחים – השפעה על כלל הקרנות) (ביאור 15 ט')

התובעת הגישה בקשה לגילוי מסמכים נרחב. הקרן התנגדה לבקשה בתגובה שהגישה ובה טענה כי הבקשה מנסה ליצור עילת תביעה חדשה, תוך שינוי חזית התביעה. ביום 20 באפריל 2023 החליט בית הדין האזורי כי ככל שהתובעת עומדת על בקשתה לגילוי מסמכים עליה להשיב לטענות הקרן עד ליום 4 במאי 2023. התובעת הגישה תגובה וכעת ממתינים להחלטת בית הדין בעניין.

ביום 24 במאי 2024 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לפיה נדחתה בקשת גילוי המסמכים תוך חיוב התובעת בהוצאות הקרנות. בשולי ההחלטה הורה בית הדין לתובעת להודיע לבית הדין תוך חודש ימים כיצד היא מבקשת לקדם את הדיון בבקשתה.

המבקשת הגישה בקשת רשות ערעור על ההחלטה אשר דחתה את בקשתה לגילוי מסמכים. כב' רשמת בית הדין הארצי הורתה למבקשת להתייחס לעובדה שלכאורה בקשת רשות הערעור הוגשה באיחור תוך הפנייתה לתקנות הרלוונטיות. המבקשת הגישה תגובה ובקשה לארכה ביום 24 ביולי 2023 והקרנות הגישו את התייחסותן לכך ביום 8 באוגוסט 2023.

ביה"ד הארצי קיבל את בקשת הארכה להגשת בקשת רשות ערעור בעיקר משום שהמצב המשפטי בשאלה תוך כמה זמן יש להגיש בקשת רשות ערעור, אינו חד משמעי, והבקשה נרשמה.

ביום 23 באוקטובר, 2023 דחה בית הדין הארצי את בקשת רשות הערעור אף מבלי שנתבקשה עמדת המשיבות לגביה. בית הדין אימץ את נימוקי בית הדין האזורי בעניין זה, ובכלל זה הקביעה כי המבקשת לא הניחה תשתית עובדתית ראשונית לקיומה של קבוצה במידה המצדיקה היעדרות למתן צו הגילוי.

משנדחתה בקשת רשות הערעור, ביקש בית הדין האזורי מהמבקשת לבחון פעם נוספת את עמדתה באשר להמשך ההליכים ולהודיע עמדתה העדכנית עד ליום 23 בנובמבר, 2023.

ט. פנינה ברוט נ' קרנות הפנסיה הוותיקות (הוגשה כנגד כל הקרנות) (ביאור 15 טז):

ביום 13 במרס 2023 הגישה המבקשת בקשה להורות ליועץ המשפטי לממשלה להגיש עמדה בבקשת האישור. ימים אחדים לאחר מכן דחה בית הדין את הבקשה, מבלי שהקרן התבקשה להגיב לה, בית הדין קבע, כי בשלב זה אין צורך בקבלת עמדת היועמ"ש וכי ככל שיתברר במהלך הדיון בבקשת האישור כי קיים צורך שכזה, ישקול בית הדין את העניין.
ביום 19 במרס 2023 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה, לפיה התקבלה בקשת הקרנות בהן המבקשת לא בוטחה למחיקה על הסף של התובענה נגדן. נדחתה בקשת הסילוק על הסף למחיקת עמיתים (נקבע כי מעמדה אמור להתברר בהליך) ולמחיקת מבטחים (בנימוק כי אף שמבטחים אינה משלמת קצבה, המבקשת היתה עמיתה בה). המבקשת חויבה בהוצאות הקרנות שנמחקו מהתביעה בסך של 7,500 ש"ח.
דיון בבקשת האישור נקבע ליום 17 ביולי 2023.

במהלך הדיון בבקשת האישור מיום 17 ביולי 2023 נחקרו המבקשת והמצהיר מטעם הקרנות ועו"ד ירון סימון. במהלך הדיון התברר כי המבקשת קיבלה במשך כל השנים מאז שפרשה מעבודתה ועד הגיעה לגיל 67 פנסיה מוקדמת ממעסיקה. הקרנות ביקשו מבית הדין להורות למבקשת להמציא את המסמכים שקשורים בפרישתה, משום שהם משפיעים על סוגיית המיסוי של הקצבאות, אשר משליכה על טענות המבקשת בדבר חוסר כדאיות בהמשכת הביטוח. וכך נעשה. טרם הוגשו המסמכים.
כמו כן, במעמד הדיון נקבע כי הסוגיה שבמחלוקת תועבר לקבלת עמדת רשות שוק ההון. ביום 9 באוקטובר, 2023 הורה בית הדין לצדדים להגיש עד ליום 23 באוקטובר, 2023 נוסח מוצע של צו שיימסר לממונה על שוק ההון על מנת שיגיש עמדה בתיק.
לאור המצב הביטחוני נדחה המועד לגשת הנוסח מוצע, וכל צד הגיש נוסח מוצע של צו ביום 7 בנובמבר, 2023.
ביום 12 בנובמבר, 2023 התקבלה החלטת בית הדין בסוגיית הצו שיופנה לממונה, ששילבה בין הצעות הצדדים ונקבע כי בית הדין יפיק בהמשך לכך נוסח צו חדש, כאמור.

י. ת"א 31312-05-20 כלל חברה לביטוח בע"מ נתיב: (הוגשה כנגד נתיב) (ביאור 15 יז):

נקבע כי דיווח על התפתחויות בערעור על פסק הדין בתביעה הייצוגית יוגש על ידי חברת כלל עד ליום 1 ביולי 2023.
במהלך חודש יולי 2023 הוגשה הודעה לבית המשפט המחוזי לפיה הליכי הערעור בעיצומם נקבע כי דיווח נוסף יימסר בחודש אוקטובר 2023.
ככל הנראה מועד זה ידחה לאור מצב החירום בו מצויה המדינה.

יא. ששון עטרי ואברהם גרינפלד נ' מבטחים ואח' (הוגשה כנגד כל הקרנות) (ביאור 15 יח):

ביום 12 במרס 2023 ניתנה החלטת בית הדין האזורי לפיה נדחתה הבקשה לתיקון כתב התביעה ולהוספת מבקשים. בהחלטה צוינה העובדה כי ממילא ההחלטה שתינתן בתביעת עטרי וגרינפלד (שבוטחו במקפת) תחול על כולם, וכי המטרה בהוספת המבקשים היא להוסיף נפח לתביעה על מנת להשליך על גמול התובע, דבר שבית הדין לא מצא לנכון להיענות לו. עמיתים נמחקה מההליך בהסכמת המבקשים. באשר לבקשתנו למחוק את הקרנות הנוספות, נקבע כי הבקשה תתברר לאחר שמיעת המצהירים, במסגרת בקשת האישור, בשים לב להליך התלוי ועומד בבג"ץ בעניין וולף.
למחרת, 13 במרס 2023, הגישו המבקשים בקשת רשות ערעור על ההחלטה. בית הדין הארצי לעבודה הציע לצדדים להסכים כי הדיון בעניין זה יוחזר לבית הדין האזורי לעבודה וזה יכריע בבקשה מחדש במסגרת החלטתו בבקשה לאישור התביעה כיייצוגית. הקרנות הודיעו כי אינן מסכימות להצעת בית הדין הארצי, ולפיכך נקבע כי עליהן למסור את תגובתן לבקשת רשות הערעור עד 4 במאי 2023 וכך עשו. המבקשים השיבו לתגובה ביום 7 במאי 2023.
דיון הוכחות בבקשת האישור התקיים ביום 11 במאי 2023 ובסיומו התיק נקבע לסיכומים.
נוכח עמדת הממונה על שוק ההון אשר תומכת בעמדת התובעים נערכה חשיבה מחודשת בנושא בקרנות והתגבשה החלטה באישור המנהל המיוחד לקבל את עמדתו הפרשנית של הממונה על שוק ההון והעמדה שבבקשת האישור.
הודעה על כך נמסרה לבית הדין הארצי לעבודה בחודש יוני 2023 ובהמשך לבית הדין האזורי לעבודה במקביל נוהל דין ודברים עם בא כוח המבקשים על מנת לגבש הסכמה בדבר אופן הטיפול בביצוע, מועדים לבצוע ומתן פסק דין ושכר טרחה הגמול שייקבעו בגדרה.
המו"מ בין הצדדים טרם הושלם.
נוכח האמור ביום 1 באוגוסט, 2023 הוגשה בקשה להארכת המועד להגשת סיכומי המבקשות עד ליום 1 בספטמבר, 2023. בהמשך נדחו המועדים להגשה בפרק זמן נוסף.
הקרנות החלו לבצע את החלטת המנהל המיוחד לביטול מבחן ההשתכרות בהתייחס לפנסיות תקציביות ולהשבת סכומים שניגבו בעבר. חלק מהגמלאים קיבלו החזר בקצבת חודש ספטמבר 2023. המהלך יושלם בחודשים הקרובים.
במקביל מתנהל מו"מ עם ב"כ התובעים על מנת להגיש הסדר מוסכם בעניין גמול לתובעים המייצגים ושכ"ט.

ביאור 6 - הוצאות הנהלה וכלליות

במסגרת הניהול המשותף של קרנות הפנסיה שבהסדר משולמות חלק מההוצאות במרוכז עבור כל הקרנות. נערכת התחשבות בין הקרנות ונזקפות הוצאות על פי מודל שאושר.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		בלתי מבוקר אלפי ש"ח
	2022	2022	2023	2022	
מבוקר					
	3,964	1,045	966	3,010	2,838
	2,353	557	562	1,687	1,752
	2,380	504	459	1,683	1,487
	8,697	2,106	1,987	6,380	6,077

ביאור 7 - אירועים לאחר תאריך המאזן

לאחר תום תקופת הדיווח, ביום 7 באוקטובר 2023, החלה מתקפת פתע על מדינת ישראל שהובילה לפתיחת מלחמת "חרבות ברזל" (להלן "המלחמה") אשר עדיין נמשכת בימים אלו. למלחמה שורה של השלכות אשר הובילו להאטה בפעילות העסקית במדינת ישראל, ביניהן גיוס מאסיבי של אנשי מילואים, הגבלות על לימודים במערכת החינוך, סגירת עסקים רבים, תנודות משמעותיות בשוק ההון, במסחר במטבע חוץ, עליה בשיעור האבטלה ועוד.

עם פרוץ המלחמה בוצעו התאמות בתחומי השירות, אבטחת מידע, משאבי אנוש, תפעול, רגולציה וניהול השקעות להבטחת המשך שירות רציף לעמיתים וניהול תיק הנכסים של הקרנות בסביבה כלכלית תנודתית. ההתאמות כללו, בין היתר, הרחבה של יכולת העבודה מהבית על מנת לאפשר עבודה רציפה ולאורך זמן במידה ויידרש, ביצוע התאמות טכנולוגיות בעיקר בתחום הסייבר ואבטחת מידע והיערכות והכנה של דיווחים לשעת חירום על פי הנחיות הרגולטור. בנוסף כאמור לעיל, בוצעה היערכות בתחום השירות להפעלה מחדש של מרכזי השירות בסמוך לאחר תחילת המלחמה, התאמת אתר האינטרנט של החברה למצב המלחמה תוך הצגת מידע רלוונטי בצורה בולטת ביחס לזכויות עמיתים נפגעי פעולות טרור ומלחמה כולל הדגשת הדרכים השונות ליצירת קשר עם החברה ביחס למיציא זכויות עמיתים. כמו כן קיימה החברה פעילויות התנדבותיות במספר ערוצים לתמיכה באזרחים ובלחימה.

החברה עוסקת במיפוי ההחמרה בסיכונים וזיהוי סיכונים חדשים ו/או חשיפות חדשות בשל המצב ובמעקב יומי אחר התפתחויות בשוק ההון, בחינת ההשפעות האפשריות על תיק הנכסים של החברה וקיום דיונים לקבלת החלטות השקעה.

נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, בהתבסס על המידע המצוי בידי החברה, אין השפעה מהותית על תוצאות הפעילות. עם זאת, ככל שתימשך הלחימה, לשינויים בפעילות הכלכלית במשק, להמשך עליית ווקטור הריביות הצמודות ארוכות הטווח ולשינויים בשכר הממוצע במשק ככל שיהיו, עשויה להיות השפעה על גובה ההתחייבות הפנסיונית ועל השווי ההוגן של הנכסים. בשלב זה לא ניתן להעריך את היקף ההשפעות העתידיות של המלחמה ככל שתהיינה על זכויות העמיתים ותוצאות הפעילות.